

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1998-1999

15 MARS 1999

Proposition de loi modifiant le Code civil en ce qui concerne l'adoption et complétant la loi du 31 mars 1987 modifiant diverses dispositions légales relatives à la filiation par un article 121

(Déposée par Mme Milquet)

DÉVELOPPEMENTS

La législation sur l'adoption continue à susciter à l'heure actuelle de nombreux problèmes. Certains échappent à la compétence du législateur national, tel le problème des institutions chargées de recueillir les enfants abandonnés.

D'autres problèmes, tout aussi aigus, sont relatifs à la mise en application de la législation actuelle. Ils se résument en quelques mots :

1. Lenteur de la procédure, qui, actuellement se décompose en deux phases, une phase contractuelle et une phase judiciaire.
2. Imprécision de la procédure, quant à la technique du consentement en blanc.
3. Inadéquation à la réalité du délai de réflexion actuel laissé aux parents biologiques après la naissance de l'enfant pour introduire la procédure en déclaration d'adoptabilité.
4. Réalité de certains échecs de l'adoption, qui justifie que l'on puisse remettre en cause le principe du caractère irrévocable de l'adoption plénière.
5. Rupture de la filiation si l'un des auteurs se marie et que le conjoint adopte plénièrement l'enfant.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1998-1999

15 MAART 1999

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek inzake adoptie en tot aanvulling van de wet van 31 maart 1987 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming

(Ingediend door mevrouw Milquet)

TOELICHTING

De adoptiewetgeving doet tot op vandaag heel wat problemen rijzen. Sommige daarvan, zoals het probleem van de instellingen die verlaten kinderen opvangen, vallen buiten de bevoegdheid van de nationale wetgever.

Andere problemen, die even acuut zijn, houden verband met de toepassing van de huidige wetgeving. Zij kunnen in het kort worden samengevat als volgt :

1. De traagheid van de procedure die op dit ogenblik uit twee fasen bestaat, een contractuele fase en een gerechtelijke fase;
2. De onnauwkeurigheid van de procedure, wat de techniek van de blanco toestemming betreft;
3. De niet-realistische bezinningstermijn die na de geboorte van het kind aan de biologische ouders gelaten wordt vooraleer ze de procedure tot verklaring van adopteerbaarheid kunnen instellen;
4. Het feit dat een aantal adoptiegevallen mislukken, hetgeen een grond vormt om het beginsel van de onherroepelijkheid van de volle adoptie in twijfel te trekken;
5. De verbreking van de afstamming indien een van de ouders huwt en de echtgenoot het kind ten volle adopteert;

6. Risque de discrimination à l'égard de l'enfant naturel adopté par sa mère avant la loi du 31 mars 1987.

7. Automatisation trop rigoureuse que constitue la consultation obligatoire des grands-parents.

8. Absence de procédure d'agrément des candidats-adoptants, ce qui implique une absence de contrôle sur l'adoption.

C'est autour de ces huit axes que s'articuleront les développements de la présente proposition.

1. Lenteur de la procédure d'adoption

La procédure mise en place par les articles 349 et 350 du Code civil ne présente guère d'homogénéité.

Inutilement compliquée, elle prévoit deux, voire trois phases successives.

a) En principe, la procédure d'adoption se décompose en deux phases :

1° une phase contractuelle : l'article 349, alinéa premier, impose un passage devant le notaire ou le juge de paix pour acter les volontés respectives d'adopter;

2° une phase judiciaire : l'acte d'adoption est homologué par le tribunal de première instance ou de la jeunesse saisi sur requête (article 350);

b) Lorsque les parents d'origine recourent à la technique du consentement en blanc, il y a même trois phases :

1° une homologation par le tribunal de la jeunesse de la désignation du tiers chargé de trouver des parents adoptants;

2° la phase contractuelle;

3° la phase judiciaire.

En droit belge, l'acte d'adoption se présente donc comme un contrat devant faire l'objet d'une homologation judiciaire ultérieure.

Nous demeurons à cet égard le dernier pays avec l'Autriche où la procédure d'adoption présente encore ce caractère contractuel. En droit italien, en droit allemand, en droit néerlandais, en droit portugais, en droit français, en droit québécois, dans le *Children Act* de 1975 au Royaume-Uni ou encore en droit espagnol depuis 1987, l'adoption résulte exclusivement d'une décision judiciaire.

La doctrine belge appelle de ses vœux une modification de la procédure actuelle. Pareillement, les associations spécialisées et les parents confrontés quotidiennement au problème marquent des signes d'impatience de plus en plus manifestes à l'égard du caractère inadapté et lourd de cette procédure.

6. Het gevaar voor discriminatie ten aanzien van het natuurlijk kind dat door zijn moeder is geadopteerd vóór de wet van 31 maart 1987;

7. De te strikt automatische toepassing van de verplichte raadpleging van de grootouders;

8. Het niet-bestaan van een erkenningsprocedure voor de aspirant-adoptanten, hetgeen meebrengt dat er geen controle wordt uitgeoefend op de adoptie.

Deze acht hoofdgedachten worden in de toelichting bij dit voorstel ontwikkeld.

1. Traagheid

De procedure waarin de artikelen 349 en 350 van het Burgerlijk Wetboek voorzien, vertoont weinig of geen samenhang.

Ze is onnodig ingewikkeld en bevat twee en soms drie opeenvolgende fasen.

a) In beginsel valt de adoptieprocedure uiteen in twee fasen :

1° een contractuele fase : artikel 349, eerste lid, bepaalt dat de betrokkenen moeten verschijnen voor een notaris of voor de vrederechter teneinde akte van hun wederzijdse wil te doen opmaken;

2° een gerechtelijke fase : de adoptieakte wordt gehomologeerd door de rechtbank van eerste aanleg of door de jeugdrechtbank waarbij het verzoekschrift aanhangig werd gemaakt (artikel 350).

b) Wanneer de oorspronkelijke ouders de techniek van de blanco toestemming toepassen zijn er zelfs drie fasen :

1° een homologatie door de jeugdrechtbank van de aanwijzing van de derde aan wie wordt opgedragen adoptieouders te zoeken;

2° de contractuele fase;

3° de gerechtelijke fase.

In het Belgische recht neemt de adoptieakte bijgevolg de vorm aan van een contract, dat later door een rechtbank moet worden gehomologeerd.

Samen met Oostenrijk zijn wij in dit verband het laatste land waar de adoptieprocedure nog contractuele aspecten vertoont. In het Italiaanse recht, het Duitse recht, het Nederlandse recht, het Portugese recht, het recht van Quebec, in de *Children Act* van 1975 van het Verenigd Koninkrijk of in het Spaanse recht sinds 1987 is adoptie uitsluitend het gevolg van een rechterlijke beslissing.

Uit de Belgische rechtsleer blijkt dat een wijziging van de huidige procedure ten zeerste gewenst is. Tevens beginnen de gespecialiseerde verenigingen en de ouders die dagelijks met het probleem geconfronteerd worden, steeds meer tekenen van ongeduld te vertonen omdat die procedure zo zwaar en zo onaangepast blijft.

La présente proposition tend dès lors à modifier la procédure d'adoption. Elle consacre le caractère non contractuel de l'adoption. Désormais, le tribunal est saisi par voie d'une requête cosignée par toutes les personnes dont le consentement est exigé par la loi, et se prononce par décision motivée sur l'adoption.

2. Imprécision de la technique du consentement en blanc

L'article 349, alinéa 4, du Code civil instaure la technique du consentement en blanc.

Malheureusement, le législateur s'est limité à la consécration du principe général sans en préciser les contours. Ainsi, ne sont pas précisés :

1° la procédure à suivre;

2° l'exécution de sa mission par le tiers, sa durée et les moyens de la contrôler;

3° la révocabilité de cette procédure.

La présente proposition rappelle à nouveau l'importance d'une simplification de l'introduction de la procédure. Plutôt que de recourir à une déclaration actée devant le juge de paix ou le notaire et suivie d'une homologation par le tribunal, l'auteur estime préférable de supprimer à nouveau la première de ces deux étapes. Ce sera donc le tribunal saisi qui, par voie de requête, déclarera l'enfant adoptable selon le vœu des parents et qui contrôlera le choix du tiers proposé.

Quant à l'exercice de sa mission par le tiers, il lui est imposé de remettre un rapport trimestriel. La proposition prévoit en outre, de façon précise, la manière dont peut se terminer la mission du tiers. Ces précisions sont importantes dans la mesure où le tiers ne peut être actuellement révoqué que sur base du droit commun, c'est-à-dire en vertu des règles du mandat.

Enfin, il était nécessaire de prévoir des modalités de révocation par les parents de leur intention de faire adopter leur enfant.

Est visée l'hypothèse où le tiers effectue convenablement sa mission, mais où les parents souhaitent ne plus faire adopter leur enfant par le recours à un tiers.

Dès lors, la proposition prévoit la possibilité de révocation à tout moment, mais pour éviter que la révocation ne soit faite au mépris des intérêts de l'enfant, un contrôle du tribunal est effectué dans tous les cas.

Dit voorstel beoogt bijgevolg een wijziging van de adoptieprocedure. Het bekrachtigt het niet-contractueel karakter van de adoptie. Voortaan wordt de zaak bij de rechtbank aanhangig gemaakt door middel van een verzoekschrift dat medeondertekend wordt door alle personen die volgens de wet hun toestemming moeten geven. De rechter spreekt zich over de adoptie uit bij gemotiveerde beslissing.

2. Onnauwkeurigheid van de techniek van de blanco toestemming

Article 349, vierde lid, van het Burgelijk Wetboek voert de techniek van de blanco toestemming in.

Jammer genoeg heeft de wetgever zich beperkt tot het vermelden van het algemeen principe zonder verdere verduidelijking. Zo wordt niet nader ingegaan op :

1° de te volgen procedure;

2° de wijze waarop de derde zijn opdracht moet uitvoeren, de duur van die opdracht en de middelen om de opdracht te controleren;

3° de mogelijkheid om die procedure te herroepen.

Dit voorstel wijst er eens te meer op hoe belangrijk het is de inleiding van de procedure te vereenvoudigen. In de huidige stand van zaken moet van een verklaring voor de vrederechter of de notaris een akte worden opgemaakt en moet die akte door de rechtbank worden gehomologeerd. De indiener van het voorstel acht het verkieslijk de eerste fase van die procedure opnieuw te schrappen. Voortaan zal de rechtbank waarbij de zaak bij verzoekschrift aanhangig is gemaakt, het kind volgens de wens van de ouders adopteerbaar verklaren en hun keuze van de derde controleren.

Het behoort tot de opdracht van de derde een driemaandelijks verslag op te stellen. Het voorstel bepaalt overigens op zeer duidelijke wijze hoe aan de opdracht van de derde een einde kan komen. Die verduidelijkingen zijn belangrijk daar de opdracht van de derde thans slechts kan worden herroepen overeenkomstig de regels van het gemeen recht, dit wil zeggen de regels betreffende de lastgeving.

Ten slotte was het noodzakelijk te bepalen op welke wijze de ouders hun voornemen om hun kind te laten adopteren, kunnen herroepen.

Daardoor wordt rekening gehouden met de mogelijkheid dat de derde zijn opdracht weliswaar naar behoren vervult, maar de ouders hun kind niet langer wensen te laten adopteren via een derde.

Derhalve voorziet het voorstel in de mogelijkheid van een heroeping op elk ogenblik. Om echter te vermijden dat de heroeping de belangen van het kind schaadt, oefent de rechtbank in ieder geval controle uit.

Ce contrôle s'inspire des nombreuses autres procédures où le tribunal intervient, à l'encontre de la volonté des parents, dans l'intérêt de l'enfant : ainsi en est-il dans les hypothèses visées à l'article 319, § 3, quatrième alinéa, et à l'article 319bis du Code civil; ainsi en est-il aussi lorsque le tribunal décide de placer des enfants dans leur intérêt; ainsi en est-il des mesures prises par le tribunal en cas de problèmes parentaux (Heyvaert A., « En wat met de kinderen bij echtelijke moeilijkheden van de ouders », in *Statuut van het kind*, CED-Samson, 1980, p. 309 sq).

3. Inadéquation à la réalité du délai de réflexion

L'article 348, § 1er, quatrième alinéa, du Code civil interdit d'entamer la procédure d'adoption tant que deux mois ne se sont pas écoulés depuis la naissance.

Le but de ce délai était double :

— d'une part, il semblait devoir permettre aux parents biologiques de prendre conscience de leur maternité et de leur paternité, de telle sorte que leur décision de consentir à l'adoption paraissait prise dans le contexte d'une filiation mieux assumée.

— d'autre part, il s'imposait d'autant plus qu'aucun délai de repentir ne permettait aux parents de revenir sur leur décision.

Cependant, dans les faits, la situation engendre des difficultés.

L'article 348, § 1er, quatrième alinéa, empêche en effet que l'article 349 ne s'applique avant la naissance.

La procédure en déclaration d'adoptabilité ne peut donc être entamée que deux mois après la naissance.

Que devient l'enfant pendant cette période? Rien n'indique que les parents biologiques conserveront l'enfant. Ils peuvent en effet, dès la naissance, décider de ne pas le garder et soit le placer en institution, soit l'abandonner, à telle enseigne que ce délai de deux mois peut se retourner contre l'intérêt de l'enfant.

Face à cette réalité, on a le choix : soit on estime hypocritement que la mère ou les parents doivent en tout état de cause assumer leur maternité et paternité, alors même qu'on sait que dans certains cas ils risquent de ne pas vouloir l'assumer, soit on décide de prendre des mesures qui, sans déboucher sur des situations non voulues, permettent d'éviter à des innocents le vécu tragique de l'abandon.

Voulant éviter que des situations tragiques puissent encore se dérouler à l'avenir, la présente proposition permet aux parents qui ne désirent pas garder leur

Die controle sluit aan bij talrijke andere procedures waarbij de rechtbank optreedt in het belang van het kind en tegen de wil van de ouders in : dit is het geval in de hypothesen bedoeld in artikel 319, § 3, vierde lid, en in artikel 319bis van het Burgerlijk Wetboek. Dat is ook zo wanneer de rechtbank beslist kinderen, in hun eigen belang, te plaatsen of wanneer de rechtbank maatregelen neemt ingeval er bij de ouders problemen zijn (Heyvaert A., « En wat met de kinderen bij echtelijke moeilijkheden van de ouders », in *Statuut van het kind*, CED-Samsom, 1980, blz. 309 e.v.).

3. De bezinningstermijn beantwoordt niet aan de realiteit

Volgens artikel 348, § 1, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek kan de adoptieprocedure pas twee maanden na de geboorte van het kind worden ingeleid.

Die termijn had een dubbel doel :

— enerzijds kregen de biologische ouders hierdoor de gelegenheid zich bewust te worden van hun moederschap en vaderschap zodat zij met meer overtuiging inzake hun rol als ouders een beslissing kunnen nemen over het adopteren van hun kind;

— anderzijds is die termijn een noodzaak, omdat er geen bedenktijd bestond die het de ouders mogelijk maakte op hun beslissing terug te komen.

In de praktijk leidt de bestaande toestand echter tot moeilijkheden.

Artikel 348, § 1, vierde lid, verhindert immers de toepassing van artikel 349 vóór de geboorte.

De procedure waarbij een kind adopteerbaar wordt verklaard, kan dus pas twee maanden na de geboorte worden ingeleid.

Wat gebeurt er met het kind in die periode? Niets wijst erop dat de biologische ouders het kind zullen houden. Zij kunnen immers onmiddellijk na de geboorte besluiten het kind niet te houden en het in een instelling plaatsen of het verlaten, zodat die termijn van twee maanden tegen het belang van het kind kan indruisen.

Wanneer men met die realiteit geconfronteerd wordt, heeft men de keuze : of men gaat er vrij hypocriet van uit dat de moeder of de ouders in ieder geval hun taak als moeder en vader moeten vervullen, zelfs wanneer men weet dat zij dat in sommige gevallen misschien niet willen, of men besluit maatregelen te nemen die niet tot ongewilde situaties leiden maar toch kunnen verhinderen dat onschuldigen op een tragische wijze aan hun lot worden overgelaten.

Om te voorkomen dat dergelijke tragische situaties zich in de toekomst nog voordoen, biedt dit voorstel de ouders die hun kind wensen te behouden, de moge-

enfant d'introduire la procédure en vue d'une adoptabilité avant la naissance, tout en leur offrant des garanties: si au moment de la naissance ou après la naissance de l'enfant, les parents, et/ou toute personne dont le consentement est requis en vertu de l'article 348 du Code civil, et qui ont signé la requête introductive de la procédure d'adoption, ne désirent plus que l'enfant soit adopté, ils disposent d'un délai de 6 semaines à partir de la naissance de l'enfant pour saisir le tribunal aux fins de constater qu'ils rétractent leur consentement. Leur décision est souveraine.

Pendant ce délai, la proposition prévoit que l'enfant est placé sous la protection de l'autorité judiciaire définie par le pouvoir compétent, à savoir les communautés.

Au delà de ce délai de 6 semaines, les consentements sont irrévocables.

Cela ne signifie donc en aucun cas que la procédure de l'adoption est accélérée dangereusement au point d'en faire une course contre le temps. Ce serait méconnaître les intérêts de l'enfant.

En aucun cas, la présente proposition ne vise non plus à rendre possible l'adoption d'un enfant à naître.

Telle qu'elle est prévue aux articles 6, 7 et 8 de la présente proposition, la procédure d'adoption garantit un contrôle de l'opportunité de l'adoption suffisamment lent pour que les parents d'origine puissent réfléchir à leur aise.

L'objectif poursuivi et d'assurer la rapidité de l'accueil tout en respectant les droits des père et mère biologiques. Ceci consitue, aux jeux des praticiens confrontés quotidiennement au problème de l'adoption, le véritable enjeu du débat.

4. Échecs de l'adoption plénière

4.1. Réalité de certains échecs de l'adoption

Les situations d'échec avéré d'une adoption représentent une réalité dont il ne faut certes pas exagérer l'ampleur, mais dont l'actualité et la jurisprudence nous rappellent périodiquement, et parfois dramatiquement, l'existence.

Certains experts estiment, de façon prudente, que de 1 à 3 % des adoptions aboutissent à une dislocation de la famille adoptive et à une séparation du ou des adoptant(s) et de l'adopté, celui-ci étant confié à une institution ou à une autre famille. La proportion d'échecs pourrait même s'élever jusqu'à 26 % dans des hypothèses d'adoptions tardives de grands

liksheid de procedure voor de adopteerbaarheid in te leiden vóór de geboorte, met evenwel een aantal waarborgen: indien bij de geboorte of na de geboorte van het kind de ouders en/of elke persoon die overeenkomstig artikel 348 van het Burgerlijk Wetboek zijn toestemming moet geven en die het gedinginleidende verzoekschrift voor de adoptieprocedure hebben ondertekend, niet meer wensen dat het kind geadopteerd wordt, beschikken ze over een termijn van 6 weken vanaf de geboorte van het kind om de rechtbank aan te spreken en te doen vaststellen dat ze hun toestemming intrekken. Ze zijn volledig vrij om deze beslissing te nemen.

Tijdens deze termijn wordt het kind volgens ons voorstel geplaatst onder de bescherming van de gerechtelijke instantie bepaald door de bevoegde overheid, namelijk de gemeenschappen.

Na deze termijn van 6 weken kunnen de toestemmingen niet meer herroepen worden.

Dat betekent in geen geval dat de adoptieprocedure nu zo vlug wordt afgehandeld dat het een race tegen de klok wordt. Dat zou strijdig zijn met de belangen van het kind.

In geen geval heeft dit voorstel de bedoeling de adoptie van een nog niet geboren kind mogelijk te maken.

De adoptieprocedure, als bepaald in de artikelen 6, 7 en 8 van dit voorstel, waarborgt dat het toezicht op de opportuniteit van de adoptie voldoende rustig zal verlopen om de oorspronkelijke ouders in staat te stellen op hun gemak na te denken.

Het voorstel beoogt de opvang van het kind te bespoedigen en daarbij de rechten van de biologische ouders te respecteren. Ieder die dagelijks geconfronteerd wordt met het adoptieprobleem, zal dit als de werkelijke inzet van het debat beschouwen.

4. Mislukking van de volle adoptie

4.1. De realiteit is dat de adoptie in een aantal gevallen mislukt

Het is een realiteit dat de adoptie in een aantal gevallen klaarblijkelijk tot een mislukking leidt. Men moet de omvang van het fenomeen weliswaar niet overdrijven maar toch duiken in het nieuws en in de jurisprudentie geregeld gevallen op die er ons vaak op dramatische wijze aan herinneren dat een adoptie kan mislukken.

Sommige deskundigen gewagen voorzichtig dat 1 tot 3 % van de adopties leiden tot het uiteenvallen van het adoptiegezin en tot een scheiding tussen een van beide of beide adoptanten en de geadopteerde, waarbij deze laatste toevertrouwd wordt aan een instelling of aan een ander gezin. Het aantal mislukkingen zou zelfs kunnen oplopen tot 26 % in het geval

enfants (10-11 ans) au passé social chargé (Hayez J.-Y, et Coll., *Un jour l'adoption. Repères cliniques et témoignages* Paris, Fleurus, 1988 pp. 18 à 20 et 86).

L'échec d'une adoption peut relever soit d'une inadaption réciproque des adoptants et de l'adopté, voire d'un rejet de celui-ci par la famille adoptive (voy. à titre d'exemples: Bruxelles, 29 avril 1982, *RGEN*, 1983, n° 22909, p. 235), soit d'une séparation des adoptants, par décès ou divorce, l'un ou les deux s'estiment incapables de poursuivre seul le projet adoptif (voy. par exemple Gand, 14 mars 1984, inédit; Bruxelles, 14 mai 1987, *Revue générale de droit civil*, 1988, p. 549; Jeun. Namur, 1er mars 1988, inédit, n° rôle 1277/87, confirmé en appel le 23 mars 1989).

Certains adoptés sont alors recueillis par une autre famille, parfois amie ou parente des adoptants, ce qui représente certainement une solution préférable au placement en institution. Mais lorsqu'au fil des années, les relations familiales s'approfondissent entre l'adopté et sa famille d'accueil et que toutes les parties, en ce compris éventuellement les premiers adoptants, envisagent de les consacrer par une seconde adoption, ce projet se heurte à une impossibilité légale totale si la première adoption était une adoption plénière.

4.2. Droit positif belge en la matière

a) L'adoption simple est révocable pour motifs très graves (article 367 du Code civil). L'adopté mineur peut alors être réintégré sous l'autorité parentale de ses père et mère d'origine, à la demande de ceux-ci, ou bénéficié d'un régime de tutelle.

Après la révocation d'une première adoption simple (ou après le décès du ou des adoptants) et si l'adopté est mineur, une nouvelle adoption simple (article 346, alinéas 1er et 2, du Code civil) ou plénière (article 368, § 3, alinéa 2, du Code civil), est légalement possible. La condition de minorité de l'adopté n'est toutefois pas requise en cas de nouvelle adoption simple par le nouveau conjoint de l'un des adoptants, l'adoption par l'autre adoptant ayant été préalablement révoquée (article 346, alinéa 3, du Code civil).

La révocabilité de l'adoption simple, bien que peu mise en œuvre dans la pratique, semble la conséquence logique du maintien des liens de parenté entre l'adopté par adoption simple et sa famille d'origine. Elle n'est pas remise en cause actuellement.

Quant à la nécessité de passer par la révocation judiciaire de la première adoption simple avant de procéder à une nouvelle adoption, elle alourdit certes

van laattijdige adoptie van grote kinderen (10-11 jaar) die getekend zijn door hun maatschappelijk verleden (Hayez J.-Y et al., *Un jour l'adoption. Repères cliniques et témoignages*, Parijs, Fleurus, 1988, blz.18-20 en 86).

De mislukking van een adoptie kan te wijten zijn aan het feit dat de adoptanten en de geadopteerde zich niet aan elkaar aanpassen of dat de geadopteerde zelfs door zijn adoptiegezin afgewezen wordt (zie bij voorbeeld Brussel, 29 april 1992, *RGEN*, 1983, nr. 22909, blz. 235), of aan een scheiding van de adoptanten, door overlijden of echtscheiding, waarbij een van de twee zich niet in staat acht het adoptieproject alleen voort te zetten (zie bij voorbeeld Gent, 14 maart 1984, onuitgegeven; Brussel, 14 mei 1987, *Revue générale de droit civil*, 1988, boz. 549; RB. (jeugd) Namen, 1 maart 1988, onuitgegeven, rolnr. 1277/87, bevestigd in beroep op 23 maart 1989).

Sommige geadopteerden worden dan opgevangen door een ander gezin, vaak vrienden of verwanten van de adoptanten, een oplossing die zeker te verkiezen is boven de plaatsing in een instelling. Maar wanneer de familiebanden tussen de geadopteerde en zijn opvanggezin in de loop der jaren hechter worden en alle partijen, eventueel ook de eerste adoptanten, overwegen deze banden te bevestigen door middel van een tweede adoptie, dan stelt men vast dat dit project wettelijk gezien volkomen onmogelijk blijkt te zijn indien de eerste adoptie een volle adoptie was.

4.2. Het toepasselijke Belgisch positief recht

a) De gewone adoptie kan om zeer gewichtige redenen herroepen worden (artikel 367 Burgerlijk Wetboek). De geadopteerde kan dan terugkeren onder het ouderlijk gezag van zijn oorspronkelijke vader en moeder, op hun verzoek, of kan onder toezicht worden geplaatst.

Na de herroeping van een eerste gewone adoptie (of na het overlijden van de adoptant(en)) en indien de geadopteerde minderjarig is, is een nieuwe gewone adoptie (artikel 346, eerste en tweede lid, Burgerlijk Wetboek) of volle adoptie (artikel 368, § 3, tweede lid) wettelijk mogelijk. De staat van minderjarigheid van de geadopteerde is evenwel niet vereist in geval van een nieuwe gewone adoptie door de nieuwe echtgenoot van een van de adoptanten, wanneer de adoptie door de andere adoptant vooraf herroepen is (artikel 346, derde lid, Burgerlijk Wetboek).

De mogelijkheid om de gewone adoptie te herroepen, waarvan in de praktijk echter weinig gebruik wordt gemaakt, lijkt het logische gevolg van het behoud van de familiebanden tussen de bij gewone adoptie geadopteerde en zijn oorspronkelijke familie. Die mogelijkheid wordt hier niet in twijfel getrokken.

De verplichting om de eerste gewone adoptie bij gerechtelijke beslissing te doen herroepen, maakt de procedure weliswaar logger maar biedt de oorspron-

la procédure, mais elle permet également aux parents d'origine de l'adopté mineur de faire connaître leur avis sur la révocation (article 367, § 2, alinéa 3, du Code civil) et même de demander la réintégration de l'enfant sous l'autorité parentale (article 367, § 3, alinéa 5, § 7, alinéa 3, du Code civil). Cette procédure en deux temps (révocation de la première adoption simple, puis nouvelle adoption simple ou plénière) résulte donc du caractère hybride de l'adoption simple qui intègre l'adopté dans une famille adoptive tout en lui conservant des liens avec sa famille d'origine. Elle garantit en outre les droits des deux familles et de l'adopté et, malgré sa lourdeur, semble par conséquent devoir être conservée. Les autres législations occidentales connaissant l'institution de l'adoption simple, prévoient d'ailleurs toutes une procédure en deux phases du même type.

b) L'adoption plénière par contre est irrévocable en droit belge (article 370, § 5, du Code civil).

En outre, une nouvelle adoption, simple (article 346, alinéas 1er et 2, du Code civil) ou plénière (article 368, § 3, alinéa 2, du Code civil), après une première adoption plénière est actuellement légalement impossible. Les seules exceptions apportées à cette interdiction de principe sont l'adoption d'un mineur après le décès du ou des adoptants par adoption plénière (article 368, § 3, alinéa 2, du Code civil et 346, alinéa 2, du Code civil) et l'adoption par le nouveau conjoint de l'adoptant survivant après décès de l'autre adoptant par adoption plénière (article 368, § 3, alinéa 2, et 346, alinéa 3, du Code civil).

La conjonction des principes d'irrévocabilité de l'adoption plénière et d'impossibilité d'une nouvelle adoption après une première adoption plénière du vivant des adoptants, confère à l'adoption plénière une intangibilité totale qui empêche toute solution harmonieuse au problème de certains échecs.

Les tribunaux belges, saisi de demandes de nouvelles adoptions après une adoption plénière, se sont trouvés contraints soit de refuser l'adoption, conformément au droit positif (Bruxelles, 14 mai 1987, *op. cit.* et note I. Lammerant, «Quelques problèmes actuels soulevés par l'adoption plénière»; Jeun. Namur, 1er mars 1988, *op. cit.*), soit de l'accepter par le biais d'un détournement — fort contestable — par l'application de la Convention européenne des droits de l'homme (Gand, 14 mars 1984, inédit; pour l'analyse de la non-applicabilité directe de l'article 8 de la Convention européenne des droits de l'homme en matière d'adoption et une mise en doute de la contrariété du droit belge de *lege lata* avec la Convention, voy. L. Lammerant, «Questions problèmes

kelijke ouders van de geadopteerde minderjarige eveneens de mogelijkheid om hun mening over de herroeping bekend te maken (artikel 367, § 2, derde lid, Burgerlijk Wetboek) en zelfs te vragen dat het kind opnieuw onder hun ouderlijk gezag wordt geplaatst (artikel 367, § 3, vijfde lid, en § 7, derde lid, Burgerlijk Wetboek). Deze procedure in twee fasen (herroeping van de eerste gewone adoptie, daarna nieuwe gewone of volle adoptie) heeft dus te maken met het hybride karakter van de gewone adoptie waardoor de geadopteerde in een adoptiegezin terechtkomt terwijl hij banden met zijn oorspronkelijk familie behoudt. Ze waarborgt bovendien de rechten van de beide families en van de geadopteerde, en moet bijgevolg, ondanks de logheid van de procedure, behouden blijven. De andere westerse wetten waarin de rechtsinstelling van de gewone adoptie bekend is, schrijven trouwens allemaal een procedure in twee fasen van hetzelfde type voor.

b) De volle adoptie daarentegen kan volgens het Belgisch recht niet herroepen worden (artikel 370, § 5, Burgerlijk Wetboek).

Bovendien is een nieuwe gewone adoptie (artikel 346, eerste en tweede lid, Burgerlijk Wetboek) of volle adoptie (artikel 368, § 3, tweede lid, Burgerlijk Wetboek) na een eerste volle adoptie op dit ogenblik wettelijk onmogelijk. De enige uitzonderingen op dit principiële verbod zijn de adoptie van een minderjarige na het overlijden van de volle adoptant(en) (artikel 368, § 3, tweede lid, Burgerlijk Wetboek) en de adoptie door de persoon met wie de langstlevende echtgenoot is hertrouwd na het overlijden van de andere volle adoptant (artikel 368, § 3, tweede lid, en artikel 346, derde lid, Burgerlijk Wetboek).

De combinatie van deze twee beginselen, de onherroepelijkheid van de volle adoptie en de onmogelijkheid van een nieuwe adoptie na een eerste volle adoptie wanneer de adoptanten in leven zijn, maakt dat de volle adoptie totaal onaantastbaar wordt, hetgeen elke harmonieuze oplossing in de weg staat wanneer er zich mislukkingen voordoen.

De Belgische rechtbanken, die zich moeten uitspreken over het verzoek tot nieuwe adoptie na een volle adoptie, zien zich genooddaakt ofwel om deze adoptie overeenkomstig het positieve recht te weigeren (Brussel, 14 mei 1987, *op. cit.*, en noot I. Lammerant, «Quelques problèmes actuels soulevés par l'adoption plénière», Rb. Namen (jeugd), 1 maart 1988, *op. cit.*), ofwel om ze te aanvaarden dankzij een — zeer betwistbare — omweg door de toepassing van het Europees Verdrag van de rechten van de mens (Gent, 14 maart 1984, onuitgegeven; voor een analyse van de niet-rechtstreekse toepasbaarheid van artikel 8 van het Europees Verdrag van de rechten van de mens inzake adoptie en de twijfels over de vraag of het Belgische recht de *lege lata* wel strijdt is met het Ver-

actuels soulevés par l'adoption plénière», *op. cit.*, n°s 44 et 47 et 58-59).

Le principe de l'irrévocabilité de l'adoption plénière semble certes adéquat, car la révocation d'une adoption plénière — qui a rompu tous les liens de l'adopté avec sa famille d'origine — risquerait de créer une nouvelle catégorie d'enfants «sans famille». Par contre, la réalité sociale de l'échec de certaines adoptions plénières milite en faveur de la possibilité d'une nouvelle adoption, sous le contrôle du juge de la jeunesse, lorsque le passage harmonieux de l'enfant d'une famille à l'autre est assuré et confirmé par les faits.

La législation de nombreux pays européens (Danemark, Espagne, Finlande, Norvège, Pays-Bas, Royaume-Uni, Suède et Suisse) consacre d'ailleurs déjà la possibilité d'une nouvelle adoption plénière et sans révocation préalable de la première adoption.

En outre, l'introduction de cette possibilité en droit belge avait été expressément prévue lors de la réforme de l'adoption en 1987, mais l'amendement déposé en ce sens devant la commission de la Justice du Sénat avait été retiré au motif — erroné — que «l'amendement est plus restrictif que le texte proposé par le projet» (rapport fait au nom de la commission de la Justice du Sénat par Mme Delruelle-Ghobert, doc. Sénat, n° 256/2, 1985-1986, pp. 83-84, dans le même sens, voy. le champ d'application de la loi du 20 mai 1987 relative à l'abandon d'enfants mineurs, I. Lammerant, «La réforme de l'adoption en droit interne» *JT*, 1987, pp. 509 à 521, n°s 92 et 93).

Ce quiproquo malheureux a donc empêché la réalisation d'un progrès législatif unanimement souhaité par les parlementaires et les praticiens.

C'est ce décalage entre la volonté du législateur et le texte de la loi que la présente proposition vise à combler, en son article 4, en autorisant une nouvelle adoption en cas d'échec avéré d'une adoption plénière.

Pour éviter les abus, le tribunal devra toutefois être saisi dans l'année de la prise en charge de l'enfant.

c) En ce qui concerne les consentements requis pour une nouvelle adoption, rappelons que la question ne vise actuellement que les hypothèses d'une adoption subséquente à la révocation d'une première adoption simple ou au décès du ou des adoptant(s) par adoption simple ou plénière.

Dans ces différents cas, le consentement requis pour la nouvelle adoption de l'adopté mineur est

drag, zie L. Lammerant, «Quelques problèmes actuels soulevés par l'adoption plénière», *op. cit.*, nr. 44 en 47 en 58-59).

De onherroepelijkheid van de volle adoptie is weliswaar een dienstig beginsel want de door de herroeping van een volle adoptie — die alle banden van de geadopteerde met zijn oorspronkelijke familie heeft verbroken — zou er een nieuwe categorie van «familieloze» kinderen kunnen ontstaan. De maatschappelijke realiteit, namelijk het feit dat de volle adoptie in een aantal gevallen mislukt, pleit daarentegen voor de mogelijkheid om, onder het toezicht van de jeugdrechter, een nieuwe adoptie toe te staan, wanneer de harmonieuze overstap van het kind van het ene naar het andere gezin in de feitelijke bevestigd en bekrachtigd wordt.

In tal van Europese landen (Denemarken, Finland, Nederland, Noorwegen, Spanje, Verenigd Koninkrijk, Zweden en Zwitserland) is de mogelijkheid om een nieuwe volle adoptie te sluiten zonder voorafgaande herroeping van de eerste adoptie reeds wettelijk bekrachtigd.

Bovendien werd er tijdens de hervorming van de adoptiewetgeving in 1987 reeds aan gedacht om deze mogelijkheid in het Belgische recht in te voeren maar het amendement dat in die zin in de Senaatscommissie voor de Justitie was ingediend, werd ingetrokken om de foutieve reden dat het amendement restrictiever zou zijn dan de tekst die door het ontwerp werd voorgesteld (verslag namens de commissie voor de Justitie van de Senaat door mevrouw Delruelle-Ghobert, stuk Senaat, zitting 1985-1986, nr. 256/2, blz. 83-84; in dezelfde zin, zie het toepassingsgebied van de wet van 20 mei 1987 betreffende de verlating van minderjarigen, I. Lammerant, «La réforme de l'adoption en droit interne», *JT*, 1987, blz. 509-521, nr. 92 en 93).

Dit ongelukkige misverstand heeft dus verhinderd dat de wetgeving verbeterd kon worden, iets wat unaniem gewenst werd door de parlementsleden en de mensen die in de praktijk werken.

Dat gebrek aan overeenstemming tussen de wil van de wetgever en de tekst van de wet wil dit voorstel rechtekken, door in artikel 4 een nieuwe adoptie toe te staan wanneer duidelijk gebleken is dat een volle adoptie mislukt is.

Om misbruiken te voorkomen moet de rechtbank echter met de zaak belast worden binnen het jaar nadat het kind ten laste is genomen.

c) Wat betreft de toestemming die vereist zijn voor een nieuwe adoptie, willen we opmerken dat die vraag op dit ogenblik alleen betrekking heeft op de gevallen waarin de adoptie volgt op de herroeping van een eerste gewone of volle adoptie of op het overlijden van de gewone of volle adoptant(en).

In deze verschillende gevallen wordt de vereiste toestemming voor de nieuwe adoptie van de minder-

actuellement en principe celui de sa famille d'origine (articles 368, § 4 et 348, § 2, du Code civil), que la première adoption ait été simple ou plénière (encore qu'une controverse existe à propos de cette dernière, certains auteurs privilégiant le consentement des premiers adoptants: voir à cet égard *RPDB Complément V*, V^o Filiation adoptive, Bruxelles, Bruylant, 1977, n° 153).

L'intervention des père et mère d'origine de l'adopté mineur se justifie certainement après une première adoption simple, celle-ci n'ayant pas rompu leurs liens avec l'enfant, à l'égard duquel ils peuvent même bénéficier d'un droit de visite. En outre, une adoption nouvelle ne pouvant, dans l'optique de la proposition, avoir lieu qu'après révocation de l'adoption simple ou décès du ou des adoptant(s), et l'adoption simple ne créant pas de lien de parenté entre l'adopté et la famille des adoptants, il semble logique de ne pas solliciter de consentement du côté de la famille adoptive.

Après une adoption plénière par contre, il paraît moins opportun d'exiger à nouveau le consentement des auteurs d'origine, qui ont souhaité, par la première adoption plénière, couper toute relation avec l'adopté. En revanche, l'adoption plénière intégrant irrévocablement l'adopté dans la famille adoptive au sens large, il semble normal de solliciter, pour une nouvelle adoption, le consentement des premiers adoptants ou, en cas de décès de ceux-ci d'un conseil de famille formé dans la famille adoptive.

Cette modification est envisagée sous l'article 5.

5. Rupture de la filiation en cas d'adoption plénière par le conjoint de l'auteur de l'enfant

La proposition vise également à prévoir que la filiation n'est pas rompue si l'un des auteurs se marie et que le conjoint adopte plénièrement l'enfant.

En effet, actuellement l'adoption plénière entraîne la rupture de tout lien entre l'enfant et sa famille d'origine; si l'un des auteurs se marie et que se conjoint adopte plénièrement l'enfant, ce dernier perdra tout lien avec l'auteur. Exemple: une mère célibataire ou divorcée se marie, le conjoint souhaite adopter les enfants; par le fait de cette adoption, les enfants perdront tout lien avec leur mère; pareil effet de la loi actuelle est vexatoire.

Il y aurait lieu de prévoir, dans ce cas, que la filiation n'est pas coupée.

Cette modification est envisagée sous l'article 23.

jarige geadopteerde in principe gegeven door zijn familie van oorsprong (artikel 368, § 4, en artikel 348, § 2, Burgerlijke Wetboek), of het nu aanvankelijk gaat om een gewone dan we om een volle adoptie (hoewel er een controverse bestaat over deze laatste adoptie, waar sommige auteurs de voorkeur geven aan de toestemming van de eerste adoptanten: zie in dit verband *RPDB. Complément V*, v^o Filiation adoptive, Brussel, Bruylant, 1977, nr. 153).

De medewerking van de oorspronkelijke vader en moeder van de minderjarige geadopteerde is zeker gerechtvaardigd na een eerste gewone adoptie, die hun banden met het kind immers niet verbroken heeft: ze kunnen zelfs een bezoeksrecht ten aanzien van het kind verkrijgen. Aangezien een nieuwe adoptie volgens het voorstel slechts kan plaatsvinden na de herroeping van de gewone adoptie of na het overlijden van de adoptant(en) en de gewone adoptie geen band van verwantschap tot stand brengt tussen de geadopteerde en de familie van de adoptanten, is het logisch dat men geen toestemming vraagt van de adoptiefamilie.

Na een volle adoptie is het daarentegen minder opportuun opnieuw de toestemming van de oorspronkelijke ouders te vragen: dezen hebben door de eerste volle adoptie elke band met de geadopteerde willen verbreken. Aangezien de vol geadopteerde onherroepelijk deel uitmaakt van de familie van de adoptiefamilie in de ruime zin, is het toch normaal dat men voor een nieuwe adoptie de toestemming vraagt van de eerste adoptanten, of wanneer ze komen te overlijden, van een familieraad die gevormd wordt binnen de adoptiefamilie.

Deze wijziging wordt voorgesteld in artikel 5.

5. Verbreking van de afstamming in geval van volle adoptie door de echtgenoot van de ouder van het kind

Het voorstel beoogt eveneens een bepaling in te voegen waardoor de afstamming niet verbroken wordt indien een van de ouders huwt en de echtgenoot het kind ten volle adopteert.

De volle adoptie leidt thans immers tot het verbreken van elke band tussen het kind en zijn oorspronkelijke familie; indien een van de ouders huwt en deze echtgenoot het kind ten volle adopteert, zal dit kind elke band met de ouder verliezen. Er is het voorbeeld van de ongehuwde of uit de echt gescheiden moeder die huwt en de echtgenoot wenst de kinderen te adopteren; door deze adoptie zullen de kinderen elke band met hun moeder verliezen. Dit gevolg van de huidige wet is ergerlijk.

Het is dus noodzakelijk te bepalen dat de afstamming in dit geval niet verbroken wordt.

Deze wijziging wordt voorgesteld in artikel 23.

6. Risque de discrimination à l'égard de l'enfant naturel adopté par sa mère avant la loi du 31 mars 1987

La loi du 31 mars 1987 relative à la filiation ne contient aucune disposition en ce qui concerne la mère qui aurait adopté son enfant naturel sous l'ancien droit.

L'enfant adopté par sa mère naturelle sous l'ancien régime cesse-t-il *ipso facto* d'être un enfant adoptif en vertu de la nouvelle loi sur la filiation? Les dispositions transitoires de la loi du 31 mars 1987 n'apportent pas de réponse à la question.

Sous l'ancien régime de la filiation, la mère naturelle désireuse d'établir avec son enfant des liens aussi semblables que ceux qui découlent d'une filiation légitime, pouvait adopter son enfant. La loi favorisait une telle adoption puisqu'elle était possible dès l'âge de 21 ans.

Cette possibilité étant limitée à l'adoption simple, la filiation qui en découlait se distinguait de la filiation légitime, d'une part par l'absence de rétroactivité à la naissance, d'autre part par la limitation de la parenté adoptive aux liens entre la mère naturelle adoptive et son propre enfant (ainsi qu'aux descendants légitimes de ce dernier).

Les conséquences de cette deuxième restriction sont importantes tant sur le plan affectif que sur le plan successoral.

Actuellement, la nouvelle loi sur la filiation n'établit plus de distinction entre enfants légitimes et enfants naturels, hormis le cas d'enfants incestueux.

Il en découle que l'adoption d'un enfant naturel par sa propre mère naturelle est devenue sans objet.

Qu'en est-il de la mère naturelle ayant adopté son enfant sous le régime antérieur?

Selon l'article 107 de la loi du 31 mars 1987, le nouveau régime de la loi est applicable également aux enfants nés avant l'entrée en vigueur de la loi et encore en vie à cette date, mais sans qu'il puisse en résulter aucun droit dans les successions ouvertes auparavant.

Or, selon le nouvel article 312, § 1er, du Code civil, l'enfant a pour mère la personne indiquée dans l'acte de naissance.

De la combinaison de ces deux articles, le statut de l'enfant «naturel», non adopté par sa mère et même non reconnu par cette dernière est devenu identique à celui de l'enfant issu du mariage.

6. Het gevaar voor discriminatie van het natuurlijk kind dat door zijn moeder is geadopteerd vóór de wet van 31 maart 1987

De wet van 31 maart 1987 betreffende de afstamming bevat geen enkele bepaling in verband met de moeder die haar natuurlijk kind onder het oude recht geadopteerd heeft.

Is het kind dat onder de oude regeling door zijn natuurlijke moeder geadopteerd wordt, *ipso facto* nog een adoptiekind krachtens de nieuwe wet op de afstamming? De overgangsbepalingen van de wet van 31 maart 1987 bieden geen antwoord op de vraag.

Onder de oude afstammingsregeling kon de natuurlijke moeder haar kind adopteren wanneer ze met dit kind soortgelijke banden wilde onderhouden als die welke uit de wettige afstamming voortspruiten. De wet begunstigde deze adoptie aangezien het kind geadopteerd kon worden vanaf de leeftijd van 21 jaar.

Aangezien deze mogelijkheid beperkt bleef tot de gewone adoptie, bestond er een onderscheid tussen de hieruit voortvloeiende afstamming en de wettige afstamming, enerzijds doordat de adoptie geen terugwerkende kracht had tot aan de geboorte en anderzijds doordat de adoptieve verwantschap beperkt bleef tot de banden tussen de adoptieve natuurlijke moeder en haar eigen kind (alsmede tot de wettige nakomelingen van dit laatste).

Deze tweede beperking heeft aanzienlijke gevolgen zowel op affectief vlak als op het vlak van de erfopvolging.

Thans maakt de nieuwe wet op de afstamming geen onderscheid meer tussen wettige kinderen en natuurlijke kinderen, tenzij in het geval van incestueuze kinderen.

Het gevolg hiervan is dat de adoptie van een natuurlijk kind door zijn eigen natuurlijke moeder overbodig is geworden.

Hoe zit het met de natuurlijke moeder die onder de oude regeling haar kind heeft geadopteerd?

Volgens artikel 107 van de wet van 31 maart 1987 is de nieuwe wettelijke regeling eveneens van toepassing op de kinderen geboren vóór de inwerkingtreding van de wet en die nog in leven zijn op dat ogenblik, zonder dat daaruit evenwel enig recht in de voordien opengevallen erfeniseen kan volgen.

Volgens het nieuwe artikel 312, § 1, van het Burgerlijk Wetboek heeft het kind evenwel als moeder de persoon die als zodanig in de akte van geboorte is vermeld.

Uit de samenlezing van deze twee artikelen blijkt dat het statuut van het «natuurlijke» kind, dat niet geadopteerd is door zijn moeder en zelfs niet erkend is door deze laatste, identiek is geworden aan dat van het kind dat uit het huwelijk voortkomt.

Par contre, l'enfant qui a été adopté par sa mère naturelle sous l'ancien régime ne bénéficie pas de l'amélioration de statut qui résulte de la nouvelle loi puisque la procédure d'adoption se termine par un jugement d'homologation à transcrire dans les registres de l'état civil.

Or, selon l'article 111 de la nouvelle loi sur la filiation, «la chose jugée sous l'empire du droit antérieur ne peut être remise en cause par application de la présente loi».

On peut se demander si cette disposition transitoire n'aboutit pas à la situation paradoxale suivante qu'un enfant adopté sous l'ancien régime par sa mère naturelle désireuse d'améliorer son statut se trouve dans une situation moins avantageuse que si sa mère s'était abstenue de prendre une telle initiative.

D'aucuns prétendent que «le caractère général de l'article 107 est tel qu'il y a lieu de considérer que la nouvelle situation juridique de l'enfant qui résulte de la loi nouvelle l'emporte sur l'adoption faite par la mère. Celle-là absorbe donc celle-ci alors même que, pour cette dernière, il y eut en son temps un jugement d'homologation». (Hanotiau, «Les dispositions transitoires de la loi modifiant diverses dispositions légales relatives à la filiation», in *Annales de droit de Louvain*, 1987, p. 578).

L'absence d'une règle transitoire particulière concernant ce statut de l'enfant adopté sous l'ancien régime par sa mère naturelle constitue un vide juridique, source d'interprétations divergentes.

Afin de mettre fin à cette insécurité juridique et à un risque de discrimination à l'égard de l'enfant adopté par sa mère naturelle sous l'ancien régime, il y a lieu de compléter les dispositions transitoires de la loi du 31 mars 1987.

Cette modification est envisagée sous l'article 24.

7. Consultation des grands-parents

La présente proposition entend supprimer l'obligation pour le ministère public de recueillir, dans le cadre de la procédure d'adoption, l'avis des grands-parents de l'adopté.

L'article 350, § 3, 2°, du Code civil a été introduit par la loi du 27 avril 1987 modifiant diverses dispositions légales relatives à l'adoption (*Moniteur belge* du 27 mai 1987). Dans le but de faciliter cette adoption, obligation y est faite au procureur du Roi de consulter les grands-parents de l'adopté.

Het kind dat onder de oude regeling door zijn natuurlijke moeder is geadopteerd, kan daarentegen geen aanspraak maken op een statuut overeenkomstig de nieuwe wet aangezien de adoptieprocedure afgesloten wordt met een homologatievonnis dat overgeschreven moet worden in de registers van de burgerlijke stand.

Artikel 111 van de nieuwe wet op de afstamming bepaalt echter het volgende: «Vonnissen gewezen krachtens het vroeger recht kunnen niet in het geding worden gebracht door de toepassing van deze wet».

Men kan zich afvragen of deze overgangsbepaling niet tot de volgende paradoxale situatie leidt waarin een kind dat onder de oude regeling geadopteerd is door zijn natuurlijke moeder die het statuut van het kind wil verbeteren, zich in een minder gunstige toestand bevindt dan indien zijn moeder dit initiatief niet had genomen.

Sommigen beweren dat artikel 107 een zo algemene strekking heeft dat men ervan moet uitgaan dat de nieuwe rechtstoestand van het kind die uit de nieuwe wet voortvloeit, primeert op de adoptie die de moeder gedaan heeft. Deze laatste rechtstoestand gaat op in de eerste, zelfs indien indertijd een homologatievonnis is gewezen (Hanotiau, «Les dispositions transitoires de la loi modifiant diverses dispositions légales relatives à la filiation», in *Annales de droit de Louvain*, 1987, blz. 578).

Door het uitblijven van een bijzondere overgangsregeling met betrekking tot het statuut van het kind dat onder de oude regeling geadopteerd is door zijn natuurlijke moeder, ontstaat er een rechtsvacuüm, hetgeen aanleiding geeft tot uiteenlopende interpretaties.

Om een einde te maken aan deze rechtsonzekerheid en aan het gevaar voor discriminatie ten aanzien van het kind dat onder de oude regeling door zijn natuurlijke moeder geadopteerd is, moeten de overgangsbepalingen van de wet van 31 maart 1987 aangevuld worden.

Deze wijziging wordt voorgesteld in artikel 24.

7. Raadpleging van de grootouders

Dit voorstel beoogt de verplichting op te heffen volgens welke het openbaar ministerie tijdens de adoptieprocedure het advies van de grootouders van de geadopteerde moet inwinnen.

Artikel 350, § 3, 2°, van het Burgerlijk wetboek werd ingevoegd door de wet van 27 april 1987 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de adoptie (*Belgisch Staatsblad* van 27 mei 1987). Ten einde het adopteren te vergemakkelijken, bepaalt het artikel dat de procureur des Konings de grootouders van de geadopteerde moet horen.

Cette disposition consacre le principe de l'unité des familles en reconnaissant un droit prioritaire aux grands-parents, par rapport à des tiers candidats-adoptants, de conserver ou d'établir avec leur descendant un lien privilégié ou un droit aux relations personnelles que l'adoption ou, plus encore, l'adoption plénière rendraient impossible à exercer en raison de la coupure juridique qu'elle établit entre l'adopté et sa famille d'origine.

L'esprit de la loi est des plus louable. Mais la pratique a révélé des cas où la consultation obligatoire des grands-parents s'est muée en rigueur formelle, d'un automatisme hautement préjudiciable à l'intérêt de l'enfant, cet intérêt qui pourtant constitue l'assise fondamentale des réformes de 1987 en matière de filiation et d'adoption.

En effet, si le législateur a eu le souci de privilégier les liens de sang en favorisant, par le biais de l'article 350, § 3, la possibilité d'une adoption par les grands-parents, il n'a cependant pas envisagé la réalité de certaines situations où, pour des raisons culturelles ou sociales, la découverte par les grands-parents de l'existence d'un enfant risque d'être considérée comme une atteinte à l'honneur familial et de provoquer la rupture des liens entre ceux-ci et leur fille, cela au plus grand préjudice de l'enfant.

Les exemples, souvent dramatiques, ne manquent pas.

Placées dans ces circonstances difficiles, des jeunes femmes se retrouvent souvent face à une alternative insupportable : rompre avec leur milieu social et familial ou, pis encore, recourir à des solutions de désespoir telles l'avortement.

La présente proposition entend soustraire la procédure d'adoption à l'automatisme trop rigoureux que constitue la consultation obligatoire des grands-parents.

Cette consultation doit demeurer possible à ce stade de la procédure, la prise en compte de l'avis des grands-parents étant souvent utile. Cependant, afin de ne pas troubler le climat familial dont la sérénité peut déjà apparaître fragile, il paraît justifié de supprimer l'obligation pour le procureur du Roi de recueillir l'avis des grands-parents lorsque la demande expresse en est formulée par le père ou la mère de l'enfant.

Le père qui a reconnu l'enfant doit disposer d'un droit analogue à celui que l'on donne à la mère de refuser l'audition des grands-parents dans la procédure d'adoption.

S'il est un fait que certaines demandes en ce sens pourraient être inspirées, non par l'intérêt supérieur de l'enfant, mais par des considérations de simple

Deze bepaling erkent als beginsel de onderlinge verbondenheid tussen de leden van een zelfde familie; zij verleent de grootouders ten opzichte van andere mogelijke adoptanten een recht van voorrang om met hun afstammeling een bevoorrechte band in stand te houden of te leggen en geeft hun een recht op persoonlijke relaties dat zij door de adoptie niet en door de volle adoptie zo mogelijk nog minder zouden kunnen uitoefenen omdat die de geadopteerde juridisch afzonderd van zijn oorspronkelijke familie.

Deze *ratio legis* is boven alle kritiek verheven. In de praktijk blijken er evenwel gevallen te bestaan waarin het verplichte raadplegen van de grootouders verworpen is tot een formeel voorschrift, een automatisme ook, waaronder de belangen van het kind lijden, ofschoon precies die belangen ten grondslag hebben gelegen aan de hervorming van 1987 op het stuk van afstamming en adoptie.

Ook al heeft de wetgever erop toegezien dat de bloedbanden de voorrang kregen, door de mogelijkheid van adoptie door de grootouders via artikel 350, § 3, in de hand te werken, toch heeft hij geen oog gehad voor bepaalde omstandigheden waarin de ontdekking dat er een kind is, om culturele of sociale redenen kan worden ervaren dreigt te worden als een aantasting van de eer van de familie en tot een breuk kan leiden tussen de grootouders en hun dochter, wat uiteraard het kind allerminst ten goede komt.

Aan voorbeelden, en vaak dramatische, is er geen gebrek.

Wanneer jonge vrouwen in zulke moeilijkheden verzeild raken, komen zij dikwijls voor een uiterst pijnlijke beslissing te staan: ofwel breken met hun sociale omgeving en hun familie, ofwel uitkomst zoeken in door wanhoop ingegeven oplossingen zoals abortus.

Dit voorstel beoogt de verplichte raadpleging van de grootouders — een al te stroef automatisme — uit de adoptieprocedure te lichten.

Die raadpleging moet in dat stadium van de rechtspleging mogelijk blijven, aangezien het advies van de grootouders vaak nuttig is. Om de soms toch al gespannen sfeer in een familie niet te verstoren, is het wellicht beter dat de procureur des Konings niet meer verplicht wordt het advies van de grootouders in te winnen, wanneer de vader of de moeder van het kind deze wens uitdrukkelijk te kennen geven.

De vader die het kind erkend heeft, moet over een analoog recht beschikken als de moeder om het horen van de grootouders in de adoptieprocedure te weigeren.

Ook al zou het verzoek in een aantal gevallen ingegeven kunnen zijn niet door het hoger belang van het kind maar door overwegingen die gewoon te maken

mésentente familiale, il n'en demeure pas moins que des garanties subsistent à ce sujet.

En effet, est maintenue la possibilité pour le tribunal d'ordonner la comparution en chambre du conseil de toutes les personnes qu'il estime utile d'entendre (article 350, § 5, alinéa 1).

L'assouplissement de la procédure laisse dès lors au juge le soin de décider, dans chaque cas qui lui est soumis, de la pertinence de cette consultation et de sa conformité au principe essentiel de la sauvegarde des intérêts de l'enfant.

Par ailleurs, l'article 350, § 5, alinéa 3, offre la possibilité aux grands-parents de faire valoir leur avis et leurs éventuelles objections à l'adoption en leur permettant d'être entendus sur requête adressée au tribunal saisi.

Il faut en effet prévoir l'hypothèse où, malgré les éventuelles précautions prises par la mère et le père, les grands-parents sont avertis de la naissance et se sentent une responsabilité vis-à-vis de l'enfant.

Actuellement, puisque l'avis des grands-parents est obligatoirement recueilli, ceux-ci ont également la possibilité d'intervenir dans la procédure d'adoption si leur avis sur le principe de l'adoption est négatif.

Dans l'hypothèse où leur avis devient facultatif, ils n'ont plus cette possibilité, sauf à la prévoir expressément.

On le voit, la présente proposition n'entend remettre en cause aucun principe de la législation nouvelle en matière de filiation et d'adoption. Au contraire, elle tâche de renforcer, au détriment de l'automatisme procédural, déplacé dans pareilles matières du droit, des considérations relatives à l'intérêt de l'enfant, et assure une mise en oeuvre plus souple et plus humaine encore de l'institution de l'adoption.

Elle rencontre aussi la position actuelle de certains parquets qui, par le même souci d'humanité, ont refusé d'appliquer la règle de la consultation obligatoire des grands-parents, eu égard aux conséquences désastreuses que cette consultation aurait entraînées pour la mère et son enfant.

Le nouvel article 350 prévoit d'autres aménagements. Ainsi, il est précisé que le Procureur du Roi recueille l'avis des enfants de l'adoptant s'ils ont plus de quinze ans. Par ailleurs, une distinction est faite entre le mineur de moins de douze ans, qui peut être entendu, et celui de plus de douze ans, qui est toujours entendu. Les mêmes conditions sont prévues en cas d'application de l'article 353.

hebben met onenigheid in de familie, dan bestaan er daarvoor toch nog altijd waarborgen.

Voor de rechtbank blijft immers de mogelijkheid bestaan om de verschijning in de raadkamer te bevelen van alle personen die zij nuttig acht te horen (artikel 350, § 5, eerste lid).

Door de versoepeling van de procedure is het dan ook de rechter die in elk geval dat hem voorgelegd wordt, kan beslissen of het belangrijk is de grootouders te raadplegen en of deze raadpleging past in het basisbeginsel dat het om de bescherming van de belangen van het kind gaat.

Anderzijds wordt in artikel 350, § 5, derde lid, aan de grootouders de mogelijkheid geboden om hun advies en hun eventuele bezwaren tegen de adoptie kenbaar te maken en kunnen dezen gehoord worden wanneer ze zich bij verzoekschrift wenden tot de rechtbank die met de zaak belast is.

Men moet immers rekening houden met de hypothese dat de grootouders, ondanks de eventuele voorzorgen van de moeder en de vader, de geboorte vernemen en zich verantwoordelijk voelen ten aanzien van het kind.

Aangezien op dit ogenblik de verplichting bestaat om het advies van de grootouders in te winnen, hebben dezen ook de mogelijkheid om in de adoptieprocedure tussen te komen indien ze het principe van de adoptie niet gunstig gezind zijn.

Indien dit advies facultatief wordt, beschikken ze niet meer over die mogelijkheid, tenzij deze uitdrukkelijk bepaald wordt.

Dit voorstel niet wil dus niet raken aan welk beginsel ook van de nieuwe wetgeving op de afstamming en de adoptie. Het tracht integendeel overwegingen in verband met het belang van het kind sterker te laten doorwerken en het automatisme van de procedure af te zwakken dat in juridische aangelegenheden van dien aard niet op zijn plaats is. Voorts streeft het ernaar het rechtsinstituut van de adoptie soepeler en menselijker te laten functioneren.

Ook houdt het rekening met de huidige zienswijze van sommige parketten die uit humane overwegingen geweigerd hebben het voorschrift om de grootouders te horen, toe te passen, wegens de rampzalige gevolgen die deze handelwijze zou hebben voor moeder en kind.

In het nieuwe artikel 350 worden andere aanpassingen aangebracht. Zo wordt vermeld dat de procureur des Konings het advies van de kinderen van de adoptant van ouder dan vijftien jaar inwint. Anderzijds wordt een onderscheid gemaakt tussen de minderjarige van minder dan twaalf jaar, die gehoord kan worden, en die van meer dan twaalf jaar, die altijd gehoord wordt. Dezelfde voorwaarden zijn bepaald in geval van toepassing van artikel 353.

8. Agrément des candidats-adoptants

Répondre aux conditions objectives actuellement prévues par le Code civil, notamment en matière d'âge et de mariage, pour pouvoir adopter un enfant est nettement insuffisant pour garantir le succès de l'adoption.

Les communautés ont organisé les services pouvant servir d'intermédiaire à l'adoption en leur donnant une mission particulière à l'égard des candidats adoptants comprenant une information complète, une évaluation de la capacité d'être des parents adoptifs, la préparation à l'accueil de l'enfant et le suivi.

Actuellement, le passage par ces services n'est pas obligatoire alors qu'il constitue à nos yeux une garantie importante de réussite de la relation adoptive.

À l'heure actuelle, il existe encore en Belgique beaucoup d'adoptions « directes » d'enfants non désirés qui se passent par l'intermédiaire d'un gynécologue ou de la maternité, sans contrôle des candidats-adoptants et sans accompagnement de la mère biologique.

Par ailleurs, il est toujours parfaitement légal pour un couple de se rendre à l'étranger pour y choisir un enfant, l'adopter sur place ou le ramener en Belgique en vue de son adoption.

De nombreuses personnes non sélectionnées par des organismes agréés ou qui craignent d'être questionnées sur leurs motivations ou leurs capacités, recourent à des filières indépendantes et non contrôlées.

Le risque existe principalement en ce qui concerne l'adoption d'enfants étrangers.

Selon la législation belge, les adoptions qui ont eu lieu à l'étranger sont automatiquement reconnues. Ces enfants sont inscrits comme Belges sur le passeport de leurs parents adoptifs et sont directement inscrits dans les registres de l'état civil sur base du jugement étranger.

Les autorités locales se contentent souvent d'une attestation du procureur du Roi certifiant que les candidats se trouvent dans les conditions légales pour adopter un enfant en Belgique. Or, le ministère public ne peut que vérifier les conditions d'âge (et de mariage s'il y a lieu). Cette attestation sert souvent à « couvrir » des pratiques douteuses.

L'accès au territoire d'enfants étrangers en vue de leur adoption en Belgique est également réglé par la loi belge.

8. De erkenning van de aspirant-adoptanten

Het succes van de adoptie is helemaal niet gewaarborgd als men alleen maar voldoet aan de thans geldende objectieve voorwaarden van het Burgerlijk Wetboek, onder meer inzake leeftijd en huwelijk, om een kind te kunnen adopteren.

De gemeenschappen hebben diensten georganiseerd die als tussenpersoon bij de adoptie kunnen optreden en hebben hen ten aanzien van de kandidaat-adoptanten belast met een bijzondere taak, bestaande uit een volledige voorlichting, een evaluatie van de bekwaamheid om adoptieouder te worden, de voorbereiding van de opvang van het kind en de begeleiding.

Op dit ogenblik is men niet verplicht zich te wenden tot deze diensten, hoewel dit in onze ogen een belangrijke waarborg is voor het welslagen van de adoptieband.

Thans komen er in België nog veel « rechtstreekse » adopties van ongewenste kinderen voor; deze verlopen via een gynaecoloog of via de kraamafdeling zonder controle op de aspirant-adoptanten en zonder begeleiding van de biologische moeder.

Anderzijds kan een koppel wettelijk gezien nog altijd naar het buitenland gaan om er een kind te kiezen, het ter plaatse adopteren of het naar België meebrengen met het oog op de adoptie.

Heel wat personen, die niet geselecteerd zijn door erkende organisaties of die beducht zijn voor vragen over hun motivatie of hun bekwaamheid, maken gebruik van onafhankelijke en niet gecontroleerde filières.

Het gevaar bestaat voornamelijk bij het adopteren van buitenlandse kinderen.

Volgens de Belgische wet worden de adopties die in het buitenland hebben plaatsgevonden, automatisch erkend. Deze kinderen worden als Belg ingeschreven op het paspoort van hun adoptieouders en worden rechtstreeks in de registers van de burgerlijke stand ingeschreven op grond van het buitenlandse vonnis.

De plaatselijke overheid neemt vaak genoeg met een attest van de procureur des Konings waarin bevestigd wordt dat de aspirant-adoptieouders de wettelijke voorwaarden vervullen om in België een kind te adopteren. Het openbaar ministerie kan echter alleen maar de leeftijdsvoorwaarden (en huwelijksvoorwaarden indien nodig) controleren. Dit attest dient vaak als om twijfelachtige praktijken te « dekken ».

De toegang tot het grondgebied van buitenlandse kinderen met het oog op hun adoptie in België wordt eveneens geregeld door de Belgische wet.

La loi ne pose aucune condition ni ce qui concerne la préparation et le contrôle de l'aptitude des candidats-adoptants, ni en ce qui concerne l'adoptabilité de l'enfant et le suivi.

Sans opter pour un véritable régime d'agrément judiciaire ou administratif des candidats-adoptants, le texte proposé prévoit l'obligation de consulter un organisme d'adoption agréé par les communautés.

Être informé des conséquences, effets et implications juridiques et psychologiques de l'adoption constitue une obligation minimale dans le chef des adoptants à l'heure où chacun sait que toute adoption constitue un projet aventureux et audacieux.

La Conférence de La Haye de Droit international privé en sa 17e session a adopté le 29 mai 1993 une convention sur la protection des enfants et la coopération en matière d'adoption internationale que l'État belge est invité à signer.

L'article 5 de cette convention prévoit que :

«Les adoptions visées par la convention ne peuvent avoir lieu que si les autorités compétentes de l'État d'accueil :

a) ont constaté que les futurs parents adoptifs sont qualifiés et aptes à adopter;

b) se sont assurés que les futurs parents adoptifs ont été entourés des conseils nécessaires;

c) ...»

Les Communautés française et flamande ont agréé des organismes d'adoption en vue d'encadrer les candidats adoptants et protéger les enfants à adopter.

Il convient dès lors d'utiliser ces structures agréées pour prévenir les situations d'échec de l'adoption.

L'article 3 du texte proposé oblige toute personne qui se propose d'adopter, préalablement à toute procédure judiciaire, à consulter un organisme d'adoption agréé par les Communautés et suivre la procédure d'information et de préparation organisée par cet organisme.

L'organisme remet aux autorités centrales compétentes déterminées par les communautés un avis circonstancié sur l'aptitude à adopter du candidat-adoptant.

Sur base de cet avis, les autorités centrales compétentes se prononcent par décision motivée sur l'aptitude à adopter du candidat adoptant.

De wet stelt geen enkele voorwaarde noch wat de voorbereiding en de controle van de bekwaamheid van de kandidaat-adoptanten betreft, noch wat de adopteerbaarheid van het kind en de begeleiding van de adoptie betreft.

Zonder dat de keuze wordt gemaakt voor een echt stelsel van gerechtelijke of bestuurlijke erkenning van de aspirant-adoptanten, legt de voorgestelde tekst de verplichting op om een door de gemeenschap erkende adoptieorganisatie te raadplegen.

De adoptanten hebben de minimale plicht zich te informeren over de werking, de gevolgen en de juridische en psychische draagwijdte van de adoptie, nu het voor iedereen duidelijk geworden is dat elke adoptie een avontuurlijk en stoutmoedig project is.

De Conferentie van Den Haag voor Internationaal Privaatrecht heeft op haar 17^e zitting op 29 mei 1993 een verdrag aangenomen inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van de interlandelijke adoptie, een verdrag dat ter ondertekening aan de Belgische Staat voorgelegd is.

Artikel 5 van dit verdrag luidt als volgt :

«Adopties als bedoeld in dit Verdrag kunnen slechts plaatsvinden indien de bevoegde autoriteiten van de Staat van opvang :

a) hebben vastgesteld dat de aspirant-adoptieouders aan de vereisten voor adoptie voldoen en daartoe geschikt zijn;

b) zich ervan hebben verzekerd dat de aspirant-adoptieouders de nodige voorlichting hebben ontvangen; en

c) ...»

De Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap hebben adoptieorganisaties erkend om de aspirant-adoptanten te begeleiden en de te adopteren kinderen te beschermen.

Het is dan ook noodzakelijk deze erkende structuren te benutten om mislukkingen op het vlak van de adoptie te voorkomen.

Artikel 3 van de voorgestelde tekst verplicht elke persoon die voornemens is een kind te adopteren, er toe vóór elke gerechtelijke procedure een door de gemeenschap erkende adoptieorganisatie te raadplegen en de voorlichtings- en voorbereidingsprocedure te volgen die door deze organisatie opgezet wordt.

De organisatie verstrekt de bevoegde centrale overheid die door de gemeenschap vastgesteld wordt, een omstandig advies over de adoptiebekwaamheid van de kandidaat-adoptant.

Op basis van dit advies spreekt de bevoegde centrale overheid zich bij gemotiveerde beslissing uit over de adoptiebekwaamheid van de aspirant-adoptant.

Cette décision est jointe à la requête déposée devant le tribunal en vue de l'adoption et communiquée au procureur du Roi.

En cas de décision défavorable, le tribunal doit obligatoirement surseoir à statuer et ordonner une contre-expertise.

Si l'appréciation souveraine et ultime est laissée au tribunal, celui-ci ne se prononcera toutefois qu'en ayant été dûment éclairé.

Joëlle MILQUET.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article premier

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

À l'article 345 du Code civil, l'alinéa premier est remplacé par la disposition suivante :

« L'adoptant doit avoir atteint l'âge de vingt-cinq ans au moment du jugement d'adoption prononcé par le tribunal. »

Art. 3

Dans le même Code est inséré un article 345bis :

« Art. 345bis. — § 1er. La personne qui se propose d'adopter doit, préalablement à toute procédure judiciaire, consulter un organisme d'adoption agréé par les communautés et suivre la procédure d'information et de préparation organisée par cet organisme, conformément aux dispositions législatives ou réglementaires en vigueur.

Est dispensée de cette obligation la personne qui se propose d'adopter :

- a) l'enfant de son conjoint, même décédé;
- b) l'enfant qui lui est apparenté jusqu'au quatrième degré.

§ 2. L'organisme d'adoption agréé remet aux autorités centrales compétentes déterminées par les

Deze beslissing wordt gevoegd bij het verzoekschrift dat met het oog op de adoptie bij de rechtbank neergelegd wordt en wordt aan de procureur des Konings medegedeeld.

In geval van ongunstige beslissing moet de rechtbank de uitspraak uitstellen en een tegenexpertise bevelen.

Hoewel de soevereine en uiteindelijke beslissing bij de rechtbank ligt, zal deze zich slechts uitspreken indien zij behoorlijk voorgelicht is.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 345 van het Burgerlijk Wetboek wordt het eerste lid vervangen als volgt :

« De adoptant moet de leeftijd van 25 jaar hebben bereikt op de dag dat het adoptievonniss door de rechtbank wordt uitgesproken. »

Art. 3

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 345bis ingevoegd, luidende :

« Art. 345bis. — § 1. De persoon die voornemens is te adopteren, moet vóór elke gerechtelijke procedure een door de gemeenschappen erkende adoptieorganisatie raadplegen en het voorlichtings- en voorbereidingsprogramma volgen dat deze organisatie organiseert overeenkomstig de geldende wettelijke en verordenende bepalingen.

Van deze verplichting is vrijgesteld de persoon die voornemens is te adopteren :

- a) het kind van zijn echtgenoot, zelfs indien deze overleden is;
- b) het kind waarmee hij verwant is tot in de vierde graad.

§ 2. De erkende adoptieorganisatie bezorgt aan de bevoegde centrale instantie die door de gemeenschap-

Communautés, un avis circonstancié sur l'aptitude à adopter du candidat-adoptant.

§ 3. La personne qui se propose d'adopter n'est pas dispensée de l'obligation de consultation visée au § 1er lorsqu'elle a sa résidence ou son domicile à l'étranger.

Cette consultation peut néanmoins avoir lieu conformément aux lois de l'État de résidence lorsque des accords bilatéraux le prévoient.

§ 4. Les autorités centrales compétentes se prononcent par décision motivée sur l'aptitude à adopter de la personne qui se propose d'adopter.

§ 5. La décision des autorités centrales compétentes est jointe à la requête visée à l'article 350.»

Art. 4

À l'article 346 du même Code, sont apportées les modifications suivantes :

1° Les alinéas 2 et 3 sont remplacés par les alinéas suivants :

«Toutefois, en cas d'échec avéré d'une première adoption plénière à l'égard de l'adoptant ou des deux adoptants dans l'année de la prise en charge, de révocation d'une première adoption simple à l'égard de l'adoptant ou des deux adoptants ou de décès de l'adoptant ou des deux adoptants par adoption simple ou plénière, une nouvelle adoption est permise aussi longtemps que l'adopté est mineur.

En cas d'échec avéré d'une première adoption plénière à l'égard de l'un des époux adoptants dans l'année de la prise en charge, de révocation d'une première adoption simple à l'égard de l'un des époux adoptants ou de décès de l'un des époux adoptants par adoption simple ou plénière, une nouvelle adoption est permise, le cas échéant, par le nouveau conjoint de l'époux survivant quel que soit l'âge de l'adopté.»

2° L'article est complété par un alinéa 4, libellé comme suit :

«Il appartient au tribunal compétent, saisi de la demande relative à l'adoption nouvelle sur la base des articles 350 ou 353 du présent Code, de vérifier l'existence d'un échec avéré de la première adoption plénière au sens des deux alinéas précédents.»

pen aangewezen is, een omstandig advies over de geschiktheid van de aspirant-adoptant om te adopteren.

§ 3. De persoon die voornemens is te adopteren, is niet vrijgesteld van de verplichting om een organisatie te raadplegen, als bepaald in § 1, wanneer hij zijn verblijfplaats of woonplaats in het buitenland heeft.

Deze raadpleging kan evenwel verlopen volgens de wetten van de Staat waar hij verblijft wanneer bilaterale overeenkomsten in die mogelijkheid voorzien.

§ 4. De bevoegde centrale instantie spreekt zich bij met redenen omklede beslissing uit over de geschiktheid van de persoon die voornemens is te adopteren.

§ 5. De beslissing van de bevoegde centrale instantie wordt gevoegd bij het verzoekschrift bedoeld in artikel 350.»

Art. 4

In artikel 346 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° Het tweede en derde lid worden vervangen als volgt :

«Wanneer vaststaat dat een eerste volle adoptie ten opzichte van de adoptant of van beide adoptanten mislukt is binnen het jaar waarin de geadopteerde ten laste is genomen, bij herroeping van een eerste gewone adoptie ten opzichte van de adoptant of van beide adoptanten of bij overlijden van een van de gewone of volle adoptanten of van beide gewone of volle adoptanten, is een nieuwe adoptie evenwel toegelaten zolang de geadopteerde minderjarig is.

Wanneer vaststaat dat een eerste volle adoptie ten opzichte van een van de adopterende echtgenoten mislukt is binnen het jaar waarin de geadopteerde ten laste is genomen, bij herroeping van een eerste gewone adoptie ten opzichte van de adopterende echtgenoten of bij overlijden van een van de gewone of volle adopterende echtgenoten, is een nieuwe adoptie toegelaten, in voorkomend geval door de nieuwe echtgenoot van de langstlevende echtgenoot, ongeacht de leeftijd van de geadopteerde.»

2° Het artikel wordt aangevuld met een vierde lid, luidende :

«De bevoegde rechtbank, die het verzoek betreffende de nieuwe adoptie behandelt op grond van de artikelen 350 of 353 van dit Wetboek, moet onderzoeken of de mislukking van de eerste volle adoptie vaststaat in de zin van de twee vorige leden.»

Art. 5

À l'article 348 du même Code, sont apportées les modifications suivantes :

1° L'alinéa 4 du § 1er est abrogé.

2° Les §§ 2 et 3 sont remplacés par les dispositions suivantes :

«§ 2. Sans préjudice de l'article 353 du présent Code, les mêmes principes sont d'application dans l'hypothèse d'une adoption nouvelle réalisée conformément aux alinéas 2 et 3 de l'article 346, après une adoption simple.

Toutefois, si, lors de l'adoption précédente, il a été fait application de l'article 353, le consentement de celui des père ou mère qui a refusé de consentir à cette adoption, et celui du conseil de famille de la famille d'origine ne sont plus requis pour une nouvelle adoption; si, en application de la présente disposition aucun des père et mère de l'enfant n'est appelé à donner son consentement, celui-ci doit être donné par un conseil de famille constitué, selon le cas, conformément aux dispositions des articles 361 ou 367.

§ 3. Si l'adoption nouvelle est réalisée après une adoption plénière, le consentement du premier adoptant ou des premiers adoptants par adoption plénière est seul requis, à l'exclusion de celui des père et mère d'origine de l'adopté et sans préjudice de l'article 353 du même Code.

Si l'un des adoptants précédents est mort, est dans l'impossibilité de manifester sa volonté, est déclaré absent ou n'a aucune demeure connue, le consentement de l'autre suffit.

Lorsque le seul adoptant ou les deux adoptants précédents sont décédés, déclarés absents, dans l'impossibilité de manifester leur volonté ou n'ont aucune demeure connue, le consentement est donné par un conseil de famille constitué de personnes appartenant à la famille du ou des premier(s) adoptant(s) ou, le cas échéant, du premier adoptant et de son conjoint s'il s'agit du père ou de la mère de l'adopté.»

3° L'article est complété par un § 4, rédigé comme suit :

«§ 4. Lorsque les consentements prévus au présent article et à l'article précédent sont requis de la même personne, celle-ci peut les donner même si elle est l'adoptant.»

4° L'article est complété par un § 5, rédigé comme suit :

Art. 5

In artikel 348 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° Het vierde lid van § 1 wordt opgeheven.

2° De §§ 2 en 3 worden vervangen als volgt :

«§ 2. Onverminderd artikel 353 van dit Wetboek gelden dezelfde beginselen in geval van een nieuwe adoptie gedaan overeenkomstig het tweede en het derde lid van artikel 346, na een gewone adoptie.

Indien bij een vroegere adoptie toepassing is gegeven aan artikel 353, is de toestemming van de vader of de moeder die geweigerd heeft in deze adoptie toe te stemmen, alsmede die van de familierraad van de oorspronkelijke familie evenwel niet meer vereist voor een nieuwe adoptie; indien overeenkomstig deze bepaling noch de vader noch de moeder van het kind behoeven toe te stemmen, moet de toestemming worden gegeven door een familierraad samengesteld volgens de bepalingen van artikel 361 of van artikel 367, al naar het geval.

§ 3. Indien de nieuwe adoptie plaatsvindt na een volle adoptie, is alleen de toestemming van de eerste volle adoptant of volle adoptanten vereist, met uitsluiting van die van de oorspronkelijke ouders van de geadopteerde en onverminderd artikel 353 van hetzelfde Wetboek.

Indien een van de vorige adoptanten overleden is, de onmogelijkheid verkeert zijn wil te kennen te geven, afwezig verklaard is of geen bekend verblijf heeft, volstaat de toestemming van de andere adoptant.

Wanneer de enige adoptant of beide vorige adoptanten overleden zijn, afwezig verklaard zijn, in de onmogelijkheid verkeren hun wil te kennen te geven of geen bekend verblijf hebben, wordt de toestemming gegeven door een familierraad samengesteld uit personen die tot de familie van de eerste adoptant of adoptanten behoren of, in voorkomend geval, van de eerste adoptant en zijn echtgenoot indien het om de vader of de moeder van de geadopteerde gaat.»

3° Het artikel wordt aangevuld met een § 4, luidende :

«§ 4. Wanneer de bij dit artikel en het vorige artikel vereiste toestemmingen van eenzelfde persoon moeten uitgaan, dan kunnen zij door hem gegeven worden, zelfs als hij ook adoptant is.»

4° Het artikel wordt aangevuld met een § 5, luidende :

« § 5. Si l'adopté mineur a atteint l'âge de 15 ans, son consentement personnel est également requis. »

Art. 6

L'article 349 du même Code est remplacé par les dispositions suivantes :

« Art. 349. — § 1er. Les père et mère peuvent saisir par voie de requête le tribunal de première instance ou le tribunal de la jeunesse si l'adopté a moins de quinze ans, à l'effet de faire constater leur volonté de laisser à un tiers le choix de l'adoptant ou des adoptants et éventuellement de la personne qui les remplacera dans la procédure d'adoption.

Il est de même pour le père ou pour la mère lorsque le consentement de l'un d'eux à l'adoption suffit.

§ 2. Le tribunal vérifie :

- a) la moralité et l'idonéité du tiers;
- b) l'acceptation de sa mission par le tiers.

§ 3. Le tiers désigné adresse au tribunal un rapport trimestriel relatant les démarches effectuées en vue de l'adoption.

Saisi par le procureur du Roi ou par les père et mère visés au § 1er, le tribunal peut mettre fin à la mission du tiers :

a) si, dans l'année de sa désignation aucune procédure en prononciation d'adoption n'est entamée;

b) si le tiers est incontestablement négligent.

§ 4. Les père et mère peuvent à tout moment saisir le tribunal à l'effet de faire constater leur volonté de ne plus faire adopter leur enfant conformément au paragraphe premier. Il en est de même pour le père ou la mère lorsque le consentement de l'un d'eux à l'adoption suffit.

§ 5. À la demande de tout intéressé, le tribunal peut, soit au moment où il rend sa décision d'adoptabilité, soit par une décision ultérieure, prendre toutes les mesures nécessaires en vue du placement de l'enfant. »

Art. 7

L'article 350 du même Code est remplacé par les dispositions suivantes :

« Art. 350. — § 1er. Le tribunal de première instance ou, si l'adopté est mineur, le tribunal de la jeunesse prononce l'adoption.

§ 2. Le tribunal compétent est celui de la résidence en Belgique de l'adoptant ou de l'un des époux adop-

« § 5. Indien een minderjarige geadopteerde de leeftijd van 15 jaar heeft bereikt, is ook zijn persoonlijke toestemming vereist. »

Art. 6

Artikel 349 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Art. 349. — § 1. Indien de geadopteerde jonger dan 15 jaar is, kunnen de ouders bij de rechtbank van eerste aanleg of bij de jeugdrechtbank een verzoekschrift indienen teneinde hun bereidheid te laten vaststellen om aan een derde de keuze over te laten van de adoptant of adoptanten en eventueel van de persoon die hen zal vervangen in de adoptieprocedure.

Hetzelfde geldt voor de vader of voor de moeder wanneer de toestemming van een van hen voldoende is voor de adoptie.

§ 2. De rechtbank onderzoekt :

- a) de moraliteit en de geschiktheid van de derde;
- b) of de derde zijn opdracht aanvaardt.

§ 3. De aangewezen derde brengt aan de rechtbank een driemaandelijks verslag uit over de stappen die hij ondernomen heeft met het oog op de adoptie.

Op verzoek van de procureur des Konings of de ouders bedoeld in § 1 kan de rechtbank een einde maken aan de opdracht van de derde :

a) indien in het jaar van zijn aanwijzing geen enkele procedure tot het uitspreken van adoptie wordt ingeleid;

b) indien de derde kennelijk nalatig is.

§ 4. De ouders kunnen zich te allen tijde tot de rechtbank richten teneinde te laten vaststellen dat zij niet langer bereid zijn hun kind te laten adopteren overeenkomstig § 1. Hetzelfde geldt voor de vader of voor de moeder wanneer de toestemming van een van hen voldoende is voor de adoptie.

§ 5. Op verzoek van elke belanghebbende kan de rechtbank, hetzij wanneer zij beslist dat het kind adopteerbaar is, hetzij bij een latere beslissing, alle maatregelen nemen die nodig zijn om het kind te plaatsen. »

Art. 7

Artikel 350 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Art. 350. — § 1. De rechtbank van eerste aanleg of de jeugdrechtbank, indien de geadopteerde minderjarig is, spreekt de adoptie uit.

§ 2. De bevoegde rechtbank is die van de verblijfplaats van de adoptant of van een van de adopterende

tants; à défaut, celui de la résidence en Belgique de l'adopté ou de l'un des adoptés.

Si aucune des parties n'a de résidence en Belgique, mais que l'une d'elles au moins possède la nationalité belge, la requête peut être adressée au tribunal de Bruxelles.

§ 3. Le tribunal est saisi par voie de requête.

Cette requête est signée par toutes les parties qui doivent consentir à l'adoption.

À la requête est jointe la décision rendue par les autorités centrales compétentes conformément à l'article 345bis, § 4.

Si l'adopté a atteint l'âge de quinze ans au moins, il cosigne la requête. Si l'adopté n'a pas atteint l'âge de quinze ans ou s'il est interdit, la requête est signée par l'une des personnes qui, conformément à l'article 348, donne son consentement ou, si le consentement est donné par le conseil de famille, par la personne que le conseil aura désignée à cet effet.

Si les personnes visées sont décédées ou dans l'impossibilité de manifester leur volonté, elles sont remplacées par une des autres personnes appelées à donner leur consentement en vertu de l'article 348.

§ 4. Le greffier transmet au procureur du Roi la requête, ainsi que la décision rendue par les autorités centrales compétentes visée au § 3. Celui-ci recueille dans un délai de trois mois à dater du jour de cette transmission, tous les renseignements utiles et notamment:

- a) l'avis des père et mère de la personne à adopter si celui-ci est majeur, y compris dans le cadre de l'article 349;
- b) l'avis des enfants de l'adoptant s'ils ont atteint l'âge de quinze ans;
- c) l'avis des ascendants au deuxième degré, sauf si la mère ou le père de la personne à adopter s'y oppose.

Le procureur du Roi transmet au tribunal la requête accompagnée de ces renseignements et de son avis.

§ 5. Le tribunal ordonne la comparution en chambre du conseil de toutes personnes qu'il estime utile d'entendre. Il est dressé procès-verbal de leur audition.

Le tribunal doit ordonner la comparution en chambre du conseil des parties à la procédure d'adoption si

echtgenoten in België en, bij gebreke daarvan, die van de verblijfplaats van de geadopteerde of van een van de geadopteerden in België.

Wanneer geen van de partijen een verblijfplaats in België heeft, maar ten minste een van hen de Belgische nationaliteit bezit, mag het verzoekschrift worden gericht aan de rechtbank van Brussel.

§ 3. De zaak wordt bij de rechtbank aanhangig gemaakt bij verzoekschrift.

Dit verzoekschrift wordt ondertekend door alle partijen die voor de adoptie hun toestemming moeten verlenen.

Bij het verzoekschrift wordt de overeenkomstig artikel 345bis, § 4, genomen beslissing van de bevoegde centrale instantie gevoegd.

Indien de geadopteerde de leeftijd van 15 jaar heeft bereikt, ondertekent hij eveneens het verzoekschrift. Indien de geadopteerde de leeftijd van 15 jaar niet heeft bereikt of indien hij onbekwaam verklaard is, wordt het verzoekschrift ondertekend door een van de personen die overeenkomstig artikel 348 hun toestemming moeten geven of, indien de toestemming gegeven wordt door de familieraad, door de persoon die de raad daartoe aanwijst.

Zijn de bedoelde personen overleden of verkeren zij in de onmogelijkheid hun wil te kennen te geven, dan worden zij vervangen door een van de andere personen die hun toestemming moeten geven krachtens artikel 348.

§ 4. De griffier zendt het verzoekschrift alsmede de in § 3 bedoelde beslissing van de bevoegde centrale instantie over aan de procureur des Konings. Deze wint binnen een termijn van drie maanden vanaf de dag van die verzending alle nuttige inlichtingen in, onder meer:

- a) het advies van de ouders van de te adopteren persoon indien deze meerderjarig is, ook wanneer artikel 349 van toepassing is;
- b) het advies van de kinderen van de adoptant indien zij de leeftijd van 15 jaar hebben bereikt;
- c) het advies van de ascendenten in de tweede graad, behalve indien de moeder of de vader van de te adopteren persoon zich hiertegen verzet.

De procureur des Konings zendt het verzoekschrift, samen met de inlichtingen en zijn advies, aan de rechtbank.

§ 5. De rechtbank gelast de verschijning in de raadkamer van alle personen die zij geraden acht te horen. Van hun verhoor wordt proces-verbaal opge maakt.

De rechtbank moet de verschijning in de raadkamer gelasten van de partijen bij de adoptieprocedure,

le procureur du Roi ou l'une des personnes dont celui-ci a obligatoirement recueilli l'avis a émis un avis défavorable à l'adoption; cette personne est également convoquée et si elle comparaît, elle peut déclarer par simple acte vouloir intervenir à la cause.

Les ascendants au deuxième degré dont l'avis n'a pas été sollicité conformément au § 4 peuvent également être entendus sur requête adressée au tribunal saisi.

Les convocations sont adressées par le greffier sous pli judiciaire.

Si le tribunal le juge convenable, la personne à adopter, mineure d'âge de moins de douze ans, peut être entendue en dehors de la présence des autres parties. Il est dressé procès-verbal de son audition.

Si le mineur à adopter a entre douze et quinze ans, il sera toujours entendu comme prévu à l'alinéa précédent.

§ 6. En cas de décision défavorable des autorités centrales compétentes rendue conformément à l'article 345bis, § 4, le tribunal ordonne une contre-expertise.

§ 7. Le tribunal vérifie, en tenant compte de tous les intérêts légitimes, si l'adoption est fondée sur de justes motifs et si les conditions légales de l'adoption sont réunies.

Le jugement d'adoption est motivé et prononcé en audience publique.

S'il prononce l'adoption, son dispositif mentionne l'identité complète des adoptants et de l'adopté, la date d'introduction de la requête, le nom et éventuellement les prénoms que portera l'adopté. Il mentionne également, s'il y a lieu, les noms et prénoms des descendants de l'adopté dont le nom n'est pas changé par l'effet de l'adoption.»

Art. 8

Dans le même Code est inséré un article 350bis.

«Art. 350bis. — § 1er. Les personnes dont le consentement est exigé par l'article 348 disposent d'un délai de six semaines à dater de la naissance de l'enfant pour saisir le tribunal aux fins de faire constater qu'ils rétractent leur consentement.

Leur décision est souveraine.

indien de procureur des Konings of een van de personen wier oordeel hij verplicht is te vragen, betreffende de adoptie een ongunstig advies heeft uitgebracht; die persoon wordt eveneens opgeroepen en kan, indien hij verschijnt, bij eenvoudige akte verklaren in het geding te willen tussenkomen.

De ascendenten in de tweede graad wier advies niet is gevraagd overeenkomstig § 4, kunnen de bevoegde rechtbank eveneens bij verzoekschrift vragen gehoord te worden.

De oproepingen worden door de griffier aan de betrokkenen gericht bij gerechtsbrief.

Indien de rechtbank het passend acht, kan de te adopteren persoon, wanneer deze een minderjarige is jonger dan twaalf jaar, worden gehoord zonder dat de andere partijen hierbij aanwezig zijn. Van zijn verhoor wordt proces-verbaal opgemaakt.

Is de te adopteren minderjarige tussen twaalf en vijftien jaar oud, dan wordt hij altijd gehoord, op de wijze bepaald in het vorige lid.

§ 6. Indien de bevoegde centrale instantie een ongunstige beslissing heeft genomen overeenkomstig artikel 345bis, § 4, beveelt de rechtbank een tegen-expertise.

§ 7. De rechtbank gaat, met inachtneming van alle wettige belangen, na of de adoptie op wettige redenen steunt en of de adoptie voldoet aan de andere door de wet gestelde voorwaarden.

Het adoptievonnissen wordt met redenen omkleed en in openbare terechtzitting uitgesproken.

Het vonnis waarbij de adoptie wordt uitgesproken, vermeldt in het beschikkend gedeelte de volledige identiteit van de adoptanten en van de geadopteerde, de datum waarop het verzoekschrift is ingediend, de naam en eventueel de voornamen die de geadopteerde zal dragen. Het vermeldt eveneens, indien daartoe aanleiding bestaat, de naam en de voornamen van de afstammelingen van de geadopteerde wier naam niet wordt veranderd ten gevolge van de adoptie.»

Art. 8

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 350bis ingevoegd, luidende:

«Art. 350bis. — § 1. De personen wier toestemming vereist is overeenkomstig artikel 348, beschikken over een termijn van zes weken te rekenen van de geboorte van het kind om zich tot de rechtbank te wenden teneinde te doen vaststellen dat zij hun toestemming intrekken.

Hun beslissing kan niet meer worden aangevochten.

Pendant ce délai, l'enfant est placé sous la protection de l'autorité judiciaire à déterminer par le pouvoir compétent.

§ 2. Au-delà du délai de six semaines prévu au § 1er du présent article, les consentements donnés conformément à l'article 348 sont irrévocables.»

Art. 9

À l'article 351 du même Code, l'alinéa 6 est remplacé par la disposition suivante :

«L'arrêt est motivé et prononcé en audience publique. S'il prononce l'adoption, son dispositif contient les mentions prévues au § 7 de l'article 350.»

Art. 10

À l'article 352 du même Code sont apportées les modifications suivantes :

1° l'alinéa 4 du § 1er est modifié comme suit :

«Le délai pour se pourvoir et le pourvoi contre l'arrêt statuant sur l'adoption sont suspensifs.»

2° le § 2 est modifié comme suit :

«Si le jugement d'adoption concerne plusieurs adoptés, l'appel ou le pourvoi en cassation fait par l'un d'eux ne produit d'effet qu'en ce qui le concerne.»

Art. 11

À l'article 353 du même Code sont apportées les modifications suivantes :

1° au § 3, les mots «au § 3 de l'article 350» sont remplacés par les mots «au § 4 de l'article 350».

2° l'alinéa 4 du § 3 est modifié comme suit :

«Si le tribunal le juge convenable, la personne à adopter, mineure d'âge de moins de douze ans, peut être entendue en dehors de la présence des autres parties. Il est dressé procès-verbal de son audition.

Si le mineur à adopter a entre douze et quinze ans, il sera toujours entendu comme prévu à l'alinéa précédent».

Art. 12

À l'article 354, § 2, 1er alinéa, du même Code, les mots «homologuant ou» sont supprimés.

Tijdens die periode wordt het kind onder de bescherming van de door de bevoegde overheid aan te wijzen gerechtelijke instantie geplaatst.

§ 2. Is de in § 1 bepaalde termijn van zes weken verstreken, dan is de toestemming die overeenkomstig artikel 348 gegeven is, onherroepelijk.»

Art. 9

Artikel 351, zesde lid, van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

«Het arrest wordt met redenen omkleed en in openbare terechtzitting uitgesproken. Het arrest waarbij de adoptie wordt uitgesproken, bevat in zijn beschikkend gedeelte de vermeldingen bepaald in § 7 van artikel 350.»

Art. 10

In artikel 352 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° het vierde lid van § 1 wordt gewijzigd als volgt :

«De termijn om zich in cassatie te voorzien en het cassatieberoep tegen het arrest waarbij de adoptie wordt uitgesproken, hebben schorsende kracht.»

2° paragraaf 2 wordt gewijzigd als volgt :

«Indien het adoptievonnis betrekking heeft op verscheidene geadopteerden, heeft het hoger beroep of het cassatieberoep ingesteld door een van hen slechts gevolgen te diens opzichte.»

Art. 11

In artikel 353 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in § 3 worden de woorden «artikel 350, § 3», vervangen door de woorden «artikel 350, § 4».

2° het vierde lid van § 3 wordt gewijzigd als volgt :

«Indien de rechtbank het passend acht, kan de te adopteren persoon wanneer deze een minderjarige is jonger dan twaalf jaar, worden gehoord zonder dat de andere partijen hierbij aanwezig zijn. Van zijn verhoor wordt proces-verbaal opgemaakt.

Is de te adopteren minderjarige tussen twaalf en vijftien jaar oud, dan wordt hij altijd gehoord, op de wijze bepaald in het vorige lid.»

Art. 12

In artikel 354, § 2, eerste lid, van hetzelfde Wetboek vervallen de woorden «gehomologeerd of».

Art. 13

À l'article 355 du même Code sont apportées les modifications suivantes:

1° l'alinéa premier est remplacé par la disposition suivante:

«Si l'adoptant ou les deux époux adoptants ou l'un d'eux meurent après le dépôt de la requête prévu à l'article 350 ou 353, mais avant la transmission du dispositif à l'officier de l'état civil prévue à l'article 354, § 2, la procédure peut être poursuivie à la diligence de l'adopté ou, le cas échéant, du survivant des époux adoptants.»;

2° l'alinéa 2 est abrogé.

Art. 14

À l'article 356 du même Code sont apportées les modifications suivantes:

1° au § 1er, les mots «homologuée ou» sont supprimés;

2° au § 4, les mots «d'homologuer ou» sont supprimés et l'alinéa 2 est abrogé.

Art. 15

L'article 357 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«L'adoption prononcée par un jugement transcrit conformément à l'article 354 produit ses effets à partir du dépôt de la requête prévue à l'article 350 ou 353.»

Art. 16

À l'article 358 du même Code, le § 5 est remplacé par la disposition suivante:

«§ 5. Toutes autres modifications au nom de l'adopté stipulées dans la requête restent sans effet et ne peuvent être reproduites dans le dispositif du jugement ou de l'arrêt prononçant l'adoption.»

Art. 17

À l'article 359, § 1er, du même Code, les mots «de la demande d'homologation» sont supprimés.

Art. 18

L'article 360, alinéa 1er, du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Dans la requête introductive d'instance, les demandeurs peuvent solliciter une modification des prénoms de l'adopté.»

Art. 13

In artikel 355 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het eerste lid wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Indien de adoptant, de beide adopterende echtgenoten of een van hen overlijden na de indiening van het verzoekschrift bedoeld in artikel 350 of 353, maar vóór de in artikel 354, § 2, bepaalde toezending van het beschikkend gedeelte aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, kan de rechtspleging worden voortgezet op verzoek van de geadopteerde of, in voorkomend geval, van de overlevende van de adopterende echtgenoten.»;

2° het tweede lid wordt opgeheven.

Art. 14

In artikel 356 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in § 1 vervallen de woorden «gehomologeerd of»;

2° in § 4 vervallen de woorden «te homologeren of» en wordt het tweede lid opgeheven.

Art. 15

Artikel 357 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«De adoptie uitgesproken bij een vonnis dat overeenkomstig artikel 354 is overgeschreven, heeft gevolg vanaf de dag van de indiening van het verzoekschrift bedoeld in artikel 350 of 353.»

Art. 16

In artikel 358 van hetzelfde Wetboek wordt § 5 vervangen als volgt:

«§ 5. Elke andere wijziging van de naam van de geadopteerde die in het verzoekschrift is bedongen, blijft zonder gevolg en mag niet worden vermeld in het beschikkend gedeelte van het vonnis of het arrest waarbij de adoptie wordt uitgesproken.»

Art. 17

In artikel 359, § 1, van hetzelfde Wetboek vervallen de woorden «waarbij het homologatieverzoek ahangig is».

Art. 18

Artikel 360, eerste lid, van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«In het gedinginleidend verzoekschrift kunnen de eisers vragen dat de voornamen van de geadopteerde worden gewijzigd.»

Art. 19

À l'article 362, alinéa 1er, les mots «homologuant ou» sont supprimés.

Art. 20

À l'article 367, § 3, du même Code, les mots «homologuant ou» sont supprimés.

Art. 21

À l'article 368, § 2, du même Code, les mots «où est dressé l'acte d'adoption plénière ou à celui» sont supprimés.

Art. 22

À l'article 369, § 2, du même Code, les mots «à l'acte» sont supprimés.

Art. 23

À l'article 370 du même Code sont apportées les modifications suivantes:

1° L'alinéa 2 du § 1er est complété comme suit:

«Toutefois, cette disposition ne s'applique pas à l'égard de celui des auteurs de l'adopté dont l'adoptant est le conjoint;»

2° au § 4, les mots «homologuant ou» sont supprimés.

Art. 24

Un article 121, rédigé comme suit, est inséré dans la loi du 31 mars 1987 modifiant diverses dispositions légales relatives à la filiation:

«Art. 121. — L'enfant né hors mariage adopté par sa mère sous l'empire de l'ancien droit jouit des mêmes droits que l'enfant né hors mariage visé par la présente loi.»

Joëlle MILQUET.

Art. 19

In artikel 362, eerste lid, van hetzelfde Wetboek vervallen de woorden «gehomologeerd of».

Art. 20

In artikel 367, § 3, van hetzelfde Wetboek vervallen de woorden «gehomologeerd of».

Art. 21

In artikel 368, § 2, van hetzelfde Wetboek vervallen de woorden «bij het opmaken van de akte van volle adoptie of».

Art. 22

In artikel 369, § 2, van hetzelfde Wetboek vervallen de woorden «bij de akte».

Art. 23

In artikel 370 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° Het tweede lid van § 1 wordt aangevuld als volgt:

«Deze bepaling is evenwel niet van toepassing op degene van de ouders van de geadopteerde, die met de adoptant gehuwd is;»

2° in § 4 vervallen de woorden «homologeert of».

Art. 24

In de wet van 31 maart 1987 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming wordt een artikel 121 ingevoegd, luidende:

«Art. 121. — Het buiten het huwelijk geboren kind dat door zijn moeder is geadopteerd onder de gelding van de oude wet, geniet dezelfde rechten als het in deze wet bedoelde buiten het huwelijk geboren kind».